

UNDERSØKELSE

Arbeiderboligområdet Myra

– kommunens oppfølging

ENDELIG RAPPORT

Meråker kommune

Mai 2021

FR-1139

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne undersøkelsen på oppdrag fra Meråker kommunes kontrollutvalg i perioden september 2020 til mai 2021.

Prosjektteamet har bestått av prosjektleder/oppdragsansvarlig Petter Andreas Gudding, prosjektmedarbeider Johannes Nestvold, og kvalitetssikrer Tor Arne Stubbe. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Meråker kommune, jf kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Undersøkelsen er så langt som mulig gjennomført etter NKRFs¹ standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidt norge.no.

Trondheim, 05.05.21

Petter Andreas Gudding

Oppdragsansvarlig revisor

---

¹ Norges Kommunerevisorforbund, www.nkrf.no

SAMMENDRAG

Revisjon Midt-Norge har på oppdrag fra kontrollutvalget gjennomført en undersøkelse av Meråker kommunes oppfølging av arbeiderboligområdet Myra. Problemstillingene i undersøkelsen er belyst med data innhentet i intervjuer og gjennomgang av dokumentasjon fra kommunens arkiv.

Undersøkelsen omfatter tidsperioden 1986-2020. At undersøkelsen omfatter forhold som har funnet sted relativt langt tilbake i tid har stilt revisor overfor metodiske utfordringer, både når det gjelder innhenting av informasjon gjennom intervjuer og gjennomgang av dokumenter. Utfordringene kommer blant annet til uttrykk gjennom at det er noe sprikende opplysninger i intervjudata og at det har vært vanskelig å verifisere enkelte opplysninger i skriftlige kilder. Dette innebærer at deler av datamaterialet er beheftet med noe usikkerhet.

Første del av undersøkelsen belyser *hvilke større inngrep som har vært gjennomført i, eller direkte i tilknytning til, arbeiderboligområdet Myra i perioden 1986-2020, og hvilke bygningsmessige skader som er innmeldt i den samme perioden.*

I gjennomgangen finner revisor holdepunkter for at det i perioden 1986-2020 har vært gjennomført åtte tiltak som har medført arbeid i grunnen på Myra, eller på områder i direkte tilknytning til Myra. To av tiltakene synes å ha vært utført av andre aktører, uten at kommunen har hatt noen rolle. Dette gjelder fornying av vann og avløpsanlegg i regi av Elkem på begynnelsen av 90-tallet og omlegging av strømforsyningen (jordkabel) i regi av NTE i 1998. De øvrige tiltakene har vært gjennomført av kommunen selv, eller i samarbeid mellom kommunen og Myra-vel eller Kopperå IL. Dette gjelder opparbeiding av utomhus-arealer i 1998/99 i regi av kommunen, etablering av gangvei i 1998/99 i regi av kommunen, fornying av vann- og avløp midt på 2000-tallet i regi av kommunen, reetablering av gatebelysning på Myra i regi av Myra vel og kommunen (2009), etablering av ballbinge på oversiden av Myra-området i regi av Kopperå IL og Meråker kommune (2009), samt sikringsarbeider i regi av kommunen etter steinutglidning i skråning nedenfor Myra-området (2020).

Videre finner revisor holdepunkter for at det har vært kunnskap om setningsskader på enkelte av bygningene, i alle fall så langt tilbake som i 1997. Muntlige opplysninger gitt i intervju antyder at setningsskader kan ha vært en kjent problemstilling allerede på 70- og 80-tallet. De første skriftlige kildene som dokumenterer setningsskader på byggene finner revisor i tilstandsrapport for Myra 3 som ble utarbeidet i 1997, samt grunnundersøkelse og tilstandsrapporter som ble utarbeidet i forbindelse med etablering av Forvaltningsdokumentet i 1998. Kommunen overtok ansvaret for avløpsanlegget i 2004. Fra 2009 og framover har flere av beboerne klaget skriftlig til kommunen vedrørende bygningsmessige skader på Myra. En skade innmeldt i 2009 er av beboer relatert til innlegging av vann utført på 90-tallet. I senere klager hevder flere beboere

at problemene med setninger har tiltatt og knytter dette til grunnarbeider utført i forbindelse med at det ble lagt kommunalt vann og nye kloakkrør. Tidligere arbeider med vann og avløp trekkes også i Forvaltningsdokumentet fram som en mulig årsak til ut-drenering og opptørking av myra. Forvaltningsdokumentet ble utarbeidet i 1998, altså før kommunen overtok ansvaret for avløpsanlegget. Det foreligger ingen eksplisitt faglig ekspertvurdering av hva årsaken til setningsskadene kan være.

Andre del av undersøkelsen belyser om *kommunen som lokal kulturminnemyndighet har fulgt opp Myra i perioden 1986 – 2020*.

Når det gjelder kommunens oppfølging av Myra har revisor avgrenset undersøkelsen til å omfatte enkelte sider ved tiltakene identifisert i første del av undersøkelsen (problemstilling 1). Kulturetaten i kommunen synes å ha hatt hovedrollen når det kommer til oppfølging av Forvaltningsdokumentet. Revisor finner holdepunkter for at kulturetaten har fulgt opp Forvaltningsdokumentet, blant annet i forbindelse med ulike eksteriørmessige tiltak og re-etablering av veglyst på området. Data indikerer at det har vært noe dårlig samarbeid mellom kulturetaten og teknisk sektor når det kommer til oppfølging av Forvaltningsdokumentet. Teknisk sektor i kommunen synes å i mindre grad å ha vært involvert i oppfølgingen av Forvaltningsdokumentet. I lys av at reguleringsbestemmelser og Forvaltningsdokumentet i stor grad legger føringer med hensyn til bevaring av områdets arkitektur og estetikk kan en slik arbeidsdeling mellom kulturetaten og teknisk sektor framstå naturlig. At området er regulert til spesialområde bevaring taler imidlertid for at også teknisk sektor må ha en bevisst oppfølging i forbindelse med vurdering og gjennomføring av ulike tiltak.

Med unntak for etablering av gangvei (1998/1999) og ballbingen (2009) finner revisor holdepunkter for at beboere på Myra har vært informert, enten skriftlig eller muntlig, i forbindelse med tiltak som er gjennomført i regi av kommunen. Revisor finner imidlertid ikke holdepunkter for at det i forbindelse med gjennomføring av ulike tiltak som kunne tenkes å påvirke vanninnholdet i grunnen på Myra, har vært rettet eksplisitt oppmerksomhet fra kommunens side mot kunnskap gjort rede for i Forvaltningsdokumentet.

Spesielt finner revisor ikke holdepunkter for at kommunen har foretatt en kartlegging av mulige konsekvenser ved å skifte ut/videreføre dreneringen i området ifm. arbeidene som ble utført på 2000-tallet. Tilsynelatende foretok ikke kommunen selv noen vurdering av om drenering var forsvarlig, men støttet seg på en antakelse om at Elkem hadde vurdert dette i forbindelse med de arbeider de hadde fått utført tidligere (på 90-tallet). På det tidspunkt kommunen gjennomførte prosjektet hadde det kommet nye reguleringsbestemmelser og et forvaltningsdokument som understreker formålet med å bevare området. Forvaltningsdokumentet klargjør også at tiltak som påvirker vanninnholdet i myra kan tenkes

å påvirke fundamenteringen av enkelte av husene negativt. Dette kan tale for at kommunen burde gjort en selvstendig vurdering av mulige konsekvenser ved å videreføre dreneringen. Revisor finner heller ikke holdepunkter for at kommunen har gjort nærmere vurderinger av mulige konsekvenser for vanninnholdet i myra i forbindelse med etablering gangvei i 1998/1999 eller etablering av ballbingen i 2009. Revisor konkluderer med at det ikke finnes holdepunkter for at kommunen i forbindelse med gjennomføring av disse grunnarbeidene har fulgt opp arbeiderboligområdet Myra spesielt med hensyn til å utrede om tiltakene ville kunne påvirke vanninnholdet i myra og dermed komme i konflikt med bevaringsformålet. Revisor vil i denne sammenheng understreke at undersøkelsen ikke gir grunnlag for å angi noen årsakssammenheng mellom tiltak som er gjennomført og bygningsmessige skader på Myra.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	7
1 Innledning.....	9
1.1 Bestilling.....	9
1.2 Problemstillinger.....	9
1.3 Metode	10
1.4 Bakgrunn.....	14
1.5 Rapportens oppbygging	14
2 Tidslinjer - inngrep og bygningsmessige skader	15
2.1 Problemstilling	15
2.2 Inngrep på, eller i områder i direkte tilknytning til arbeiderboligområdet Myra, i perioden 1986-2020.....	15
2.3 Bygningsmessige skader kjent i perioden 1986-2020.....	18
3 KOMMUNENS OPPFØLGING AV MYRA.....	25
3.1 Problemstilling	25
3.2 Revisjonskriterier.....	25
3.3 Ansvar for infrastrukturen på Myra.....	25
3.3.1 Hovedinfrastruktur for vann og avløp	25
3.3.2 Stikkledninger avløp fra husvegg til eiendomsgrense.....	26
3.3.3 Veien mellom bolighusene på Myra	27
3.3.4 Elektriske kabler og veilys.....	27
3.3.5 Idrettsplassen/ballbinge/lekeplass.....	28
3.4 Reguleringsbestemmelser og retningslinjer for Myra	28
3.5 Dokumentasjon og saksbehandling knyttet til tiltak i grunnen på Myra-området ...	29
3.5.1 Tiltak i regi av Elkem på 90-tallet	30
3.5.2 Tiltak i regi av NTE i 1998 (jordkabel)	32
3.5.3 Tiltak på Myra i regi av Meråker kommune i 1998/99 (opparbeidelse av utomhusarealer).....	32
3.5.4 Tiltak i regi av Meråker kommune 1998/1999 (Opparbeidelse av gangvei, Kopperå)	35
3.5.5 Tiltak på Myra i regi av Meråker kommune i perioden 2003-2007	35
3.5.6 Tiltak på Myra i regi av Meråker kommune, Myra vel og Kopperå IL 2008/2009 (Veilys, ballbinge/lekeplass)	39
3.5.7 Tiltak på Myra i regi av Meråker kommune i 2020	42
3.6 Nærmere om oppfølging av Forvaltningsdokumentet	44
3.7 Drøfting/vurdering.....	46
3.7.1 Kommunen skal ta hensyn til aktuelle føringer og aktuelt regelverk ved gjennomføringen av tiltak for Myra-området	46
3.7.2 Kommunen skal før tiltak på Myra-området gi varsel til naboer	47
3.7.3 Kommunen skal opptre aktsomt ved gjennomføringen av tiltak på Myra-området	48

4	Høring	53
5	Konklusjoner.....	54
5.1	Konklusjon.....	54
	Kilder.....	57
	Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier.....	59
	Vedlegg 2 – Høringssvar	65

Tabell

Tabell 1.	Intervjuer gjennomført i undersøkelsen	12
Tabell 2.	Tidslinje for tiltak som innebærer grunnarbeid, i perioden 1986-2020.....	15
Tabell 3.	Tidslinje for bygningsmessige skader i perioden 1986-2020.....	18

Figurer

Figur 1.	Arbeiderboligområdet Myra, med idrettsplass/ballbinge	18
Figur 2.	Oversikt meldepliktige og søknadspliktige arbeider. Meråker kommune. (Forvaltningsdokumentet s. 49)	29
Figur 3.	Stedsutvikling Kopperå, Meråker kommune. Kostnadsoversikt diverse tiltak.	33
Figur 4.	Stedsutvikling Kopperå, Meråker kommune. Finansieringsplan.....	34

1 INNLEDNING

I dette kapittelet gjennomgår vi bestilling, problemstillinger og bakgrunn for prosjektet.

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Meråker kommune fattet i sak 18/20 følgende vedtak:

- 1. Kontrollutvalget kan ikke gå inn i enkeltsakene vedr. arbeiderboligene på Myra*
- 2. Kontrollutvalget ber revisjonen foreta en undersøkelse av følgende, jfr. Vedlegg til denne kontrollutvalgssaken: - Hvordan har kommunen som lokal kulturminnemyndighet fulgt opp Myra? - Oppfølging og ansvar infrastruktur på Myra 1986 – 1999. - Hvordan har kommunen etter 1998 fulgt opp aktuelt lovverk, reguleringsplan, forvaltningsplan/-dokumenter og egne tiltak m.v. som plan-/byggningsmyndighet, som ansvarlig for egen infrastruktur Myra?*
- 3. Revisor bes om å komme tilbake til neste møte i kontrollutvalget med utkast til prosjektplan, med nødvendige konkrete utfyllende spørsmål av pkt. 2 i vedtaket.*

Med bakgrunn i bestillingen utarbeidet revisor et forslag til prosjektplan som ble behandlet i kontrollutvalgets møte 16.09.2020 (sak 24/20). Kontrollutvalget sluttet seg til prosjektplanen, men oversendte saken til kommunestyret for endelig godkjenning. Kommunestyret godkjente prosjektplanen i møtet den 28.09.20 (sak PS 66/20).

1.2 Problemstillinger

Følgende problemstillinger vil bli belyst i rapporten:

- Problemstilling 1: Hvilke større inngrep har vært gjennomført i, eller direkte i tilknytning til, arbeiderboligområdet Myra i perioden 1986-2020, og hvilke bygningsmessige skader er innmeldt i den samme perioden?

Å få en mest mulig komplett oversikt over hendelsesforløpet i Myra-saken er et viktig utgangspunkt for å kunne besvare bestillingen fra kontrollutvalget. Revisor har mottatt en tidslinje som gir et bilde av hva som har foregått i Myra-saken i perioden 1986 - 2016. Revisor vil i denne delen av undersøkelsen innhente nødvendige data for å kvalitetssikre tidslinjen. Kvalitetssikring av tidslinjen innebærer kartlegging og tidfesting av alle større inngrep (gravearbeider, etablering av tekniske installasjoner, sprenging, masseuttak osv.) som har vært gjennomført, i eller direkte i tilknytning til, arbeiderboligområdet Myra i perioden 1986 – 2020. Revisor vil også kartlegge hvilke bygningsmessige skader som er innmeldt til kommunen når, i løpet av denne perioden.

- Problemstilling 2: Har kommunen som lokal kulturminnemyndighet fulgt opp Myra i perioden 1986-2020?

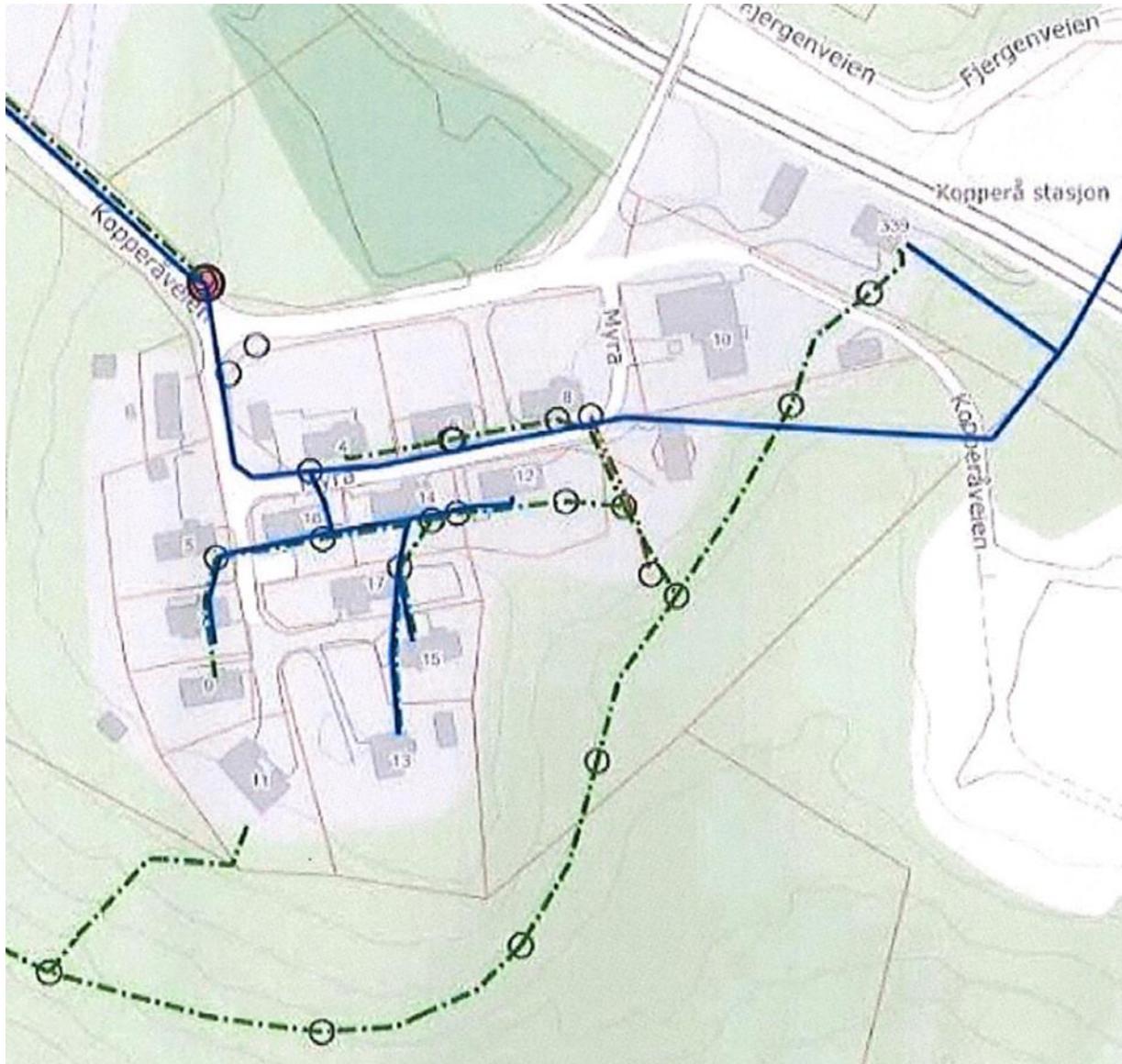
I problemstilling 2 vil revisor først redegjøre for hvilke regler og retningslinjer som gjelder for kommunen med hensyn til oppfølging og forvaltning av Myra. Revisor vil deretter gå nærmere inn på hvordan kommunen som lokal kulturminnemyndighet har fulgt opp Myra i perioden 1986 – 2020. Revisor vil kartlegge hvem som har hatt ansvar for infrastruktur på Myra fra 1986 og fram til i dag. Revisor vil også belyse hvordan kommunen etter 1998 har fulgt opp aktuelt lovverk, reguleringsplaner og egne tiltak på Myra. Gjennomgangen i problemstilling 2 vil gå nærmere inn på saksbehandlingen knyttet til de tiltak/inngrep som er identifisert i problemstilling 1.

1.3 Metode

Denne undersøkelsen omfatter forhold som har funnet sted relativt langt tilbake i tid. Dette har stilt revisor overfor metodiske utfordringer, både når det gjelder innhenting av informasjon gjennom intervjuer og gjennomgang av dokumenter.

Arbeiderboligområdet på Myra ble etablert for over hundre år siden. Revisors undersøkelse er avgrenset til tidsperioden 1986-2020. Tiltak i grunnen m.m. som har skjedd på et tidspunkt utenfor denne avgrensingen er derfor ikke omfattet av undersøkelsen. Tematisk og geografisk er undersøkelsen avgrenset til tiltak og områder som er pekt på som interessante av kontrollutvalget og øvrige informanter vi har snakket med i løpet av undersøkelsen. Et tema som gjennomgående har vært trukket fram av informantene er ulike tiltak som kan tenkes å påvirke vannmetningen/vannivået i myra. Revisor vil understreke at den geografiske avgrensingen i undersøkelsen ikke er satt ut fra en vurdering av hva som er nedslagsfeltet for tilførsel av vann til Myra-området. I prinsippet kan ulike tiltak gjennomført i områder som ligger høyere i terrenget, og som drenerer til Myra, ha hatt innvirkning på vannbalansen der. I praksis omfatter den geografiske avgrensingen for undersøkelsen arbeiderboligområdet på Myra, inkludert idrettsplassen (nord for arbeiderboligene) og skråningen nedenfor Myra (avgrenset i sør ved trase for hovedledning, avgrenset i øst mot jernbanelinja).

Figur 1. Geografisk avgrensning. Grønn stiplet linje angir avgrensning i sør. Jernbanelinjen angir avgrensning mot øst.

Intervjudata

Tabellen nedenfor oppsummerer hvilke intervjuer som er gjennomført i undersøkelsen. Utvalget av informanter har blitt til etter hvert som prosjektet har gått framover og mer informasjon har kommet til. Revisor benyttet innledningsvis en intervjumetode som innebar at informantene ikke ble gjort kjent med hvilke spørsmål revisor ville stille forut for intervjuet. Etter å ha gjennomført noen intervjuer erfarte revisor at det var vanskelig for informantene å huske detaljer som ligger 10-20 år eller mer tilbake i tid. Revisor besluttet derfor å endre strategi for gjennomføring av de gjenstående intervjuene. Endringen bestod i at de informantene som gjensto fikk tilsendt et dokument med tema og enkelte spørsmål for samtalen, på forhånd.

Dette gjorde det mulig for informantene å tenke tilbake og forberede seg før intervjuet. Dette kan ha bidratt til at revisjonen har fått flere detaljer enn vi ellers ville fått. På den annen side gir strategien med å sende tema og spørsmål på forhånd intervjuobjektene i større grad anledning til å tilpasse sine svar. Revisor vurderer imidlertid at de potensielle fordelene ved denne strategien er større enn ulempene.

Tabell 1. Intervjuer gjennomført i undersøkelsen

Sted og dato	Intervjuobjekt	Metode
Fjernmøte, 17.11.2020	Kommunedirektør og konstituert sektorsjef SKU	Strukturert intervjuguide
Meråker rådhus, 26.01.2021	Tidligere sektorsjef kommunal utvikling	Strukturert intervjuguide
Meråker rådhus, 26.01.2021	Eier av boligeiendom på Myra (Gnr 49 bnr 299)	Strukturert intervjuguide
Meråker Rådhus, 26.01.2021	Medlem av kontrollutvalget i Meråker	Strukturert intervjuguide
Fjernmøte, 08.02.2021	Tidligere avdelingsingeniør vei, vann og avløp	Strukturert intervjuguide, tema/spørsmål for samtalen sendt til intervjuobjektet på forhånd
Fjernmøte, 09.02.2021	Entreprenør for arbeider på Myra	Strukturert intervjuguide, tema/spørsmål for samtalen sendt til intervjuobjektet på forhånd
Fjernmøte 24.03.2021	Tidligere ansatt Elkem	Strukturert intervjuguide, tema/spørsmål for samtalen sendt til intervjuobjektet på forhånd
Fjernmøte, 26.03.2021	Tidligere leder for kultursektoren i Meråker kommune, nå kommunestyremedlem	Strukturert intervjuguide, tema/spørsmål for samtalen sendt til intervjuobjektet på forhånd

Fjernmøte 15.04.21	Entreprenør for arbeider på Myra	<p>Samtalen ble gjennomført ad-hoc ifm. at det tilkom opplysninger om et tiltak revisor ikke var kjent med fra tidligere.</p> <p>Dagen før samtalen sendte revisor over en e-post til informanten med spørsmål knyttet til en bestemt ordre.</p>
--------------------	----------------------------------	--

Dokumentgjennomgang

Når det gjelder dokumentgjennomgangen så har hovedutfordringen bestått i at store deler av saksdokumentasjonen ikke foreligger i søkbart digitalt arkiv. Fram til kommunen i 2005 gikk over til det digitale arkiv- og saksbehandlingssystemet Ephorte ble det meste av informasjonen arkivert i et papirarkiv. For å få tilgang til informasjon fra dette papirarkivet har revisor måttet reise til Meråker rådhus for å gjennomføre manuelt søk etter dokumentasjon. Det er relativt store mengder med dokumenter som kan være relevant for saken og som følge av at det ikke kan søkes digitalt blir gjennomgangen derfor krevende, både teknisk- og tidsmessig. Revisor har gått gjennom den dokumentasjonen som kommunen har funnet fram fra papirarkivet, og det er tatt bilde/kopi av dokumentasjon som vurderes som relevant for problemstillingene i undersøkelsen. Revisor har ikke gått gjennom annen dokumentasjon fra papirarkivet enn den som er lagt fram av kommunen. Revisor tar forbehold om at det kan være dokumenter i kommunens papirarkiv som er relevant for saken, men som ikke er funnet/identifisert. En annen utfordring knyttet til dokumentgjennomgangen er at de som jobber i kommunen i dag har lite kjennskap til detaljene i saken. Kommunen har lagt godt til rette for at revisor kan lete i arkivmapper som angår Myra-området, og har også bistått revisjonen med å finne fram til konkrete dokumenter som er etterspurt. For dokumentasjon av nyere dato, dvs. etter 2005 har søket vært enklere som følge av at revisor har hatt tilgang til kommunens digitale arkiv i Ephorte.

Data fra intervjuer spriker en del mellom ulike informanter. Etter revisors skjønn henger dette sammen med at undersøkelsen ser på forhold som ligger langt tilbake i tid, og derfor er vanskelig å huske. Det har i noen sammenhenger også vært krevende å finne skriftlig dokumentasjon som kan verifisere opplysninger gitt i intervjuer. Sprikende opplysninger og vanskeligheter med å verifisere disse i skriftlige kilder innebærer at deler av datamaterialet er

beheftet med noe usikkerhet. Med de forbeholdene som er nevnt over mener revisor likevel at data er av en slik kvalitet at det er grunnlag for å besvare problemstillingene.

1.4 Bakgrunn

Arbeiderboligområdet på Myra ble etablert i 1916 og består av 11 hus. Arbeiderboligene, som tidligere var eid av Elkem Meråker, er fra 1986 og utover overtatt og eid av privatpersoner. Området ble mot slutten av 90-tallet regulert til spesialområde bevaring. Området er ikke vernet etter Kulturminneloven, og skal forvaltes etter Plan- og bygningsloven.

På omtrent samme tid som reguleringsplanen kom, utarbeidet Nord-Trøndelag Fylkeskommune og Meråker kommune et forvaltningsdokument for Myra (1998). Forvaltningsdokumentet, som fungerer som et tillegg til reguleringsplanen, gir retningslinjer for hvordan området kan utvikles, med fokus på å ivareta området og boligenes egenart og karakter. Forvaltningsdokumentet beskriver også området egenart og at noen av husene er fundamentert på flåter som bør ligge kontinuerlig under vann for ikke å råtne².

Det er på 90- og 2000-tallet gjennomført grunnarbeider i forbindelse oppgradering av vann og avløp. Det har også vært gjennomført diverse andre arbeider i grunnen på eller i nærheten av Myra på 1990 og 2000-tallet. Det er over tid registrert setningsskader på flere av husene på Myra. Noen av beboerne i området setter disse setningsskadene i sammenheng med grunnarbeidene som ble utført ifm. fornying av vann og avløpsanlegg i området. Forvaltningsdokumentet peker også på at ut-drenering av myra kan ha skjedd parallelt med vann og avløpsledninger. Det er imidlertid aldri påvist noen slik sammenheng. Saken har over tid vært en kime til konflikt mellom enkelte beboere på Myra og kommunen. Enkelte beboere på Myra har flere ganger klaget til kommunen og bedt om dokumentasjon på at kommunen har tatt hensyn til kunnskap og føringer kjent igjennom forvaltningsdokumentet ifm. saksbehandling/anlegning av vann og avløp.

1.5 Rapportens oppbygging

I kapittel 2 belyser revisor problemstilling 1 i form av tidslinjer for henholdsvis tiltak og bygningsmessige skader på Myra for perioden 1986-2020. I kapittel 3 belyser revisor problemstilling 2. Kapittel 4 gjør rede for høringsprosessen. I kapittel 5 presenteres konklusjoner og anbefalinger.

---

² Forvaltningsdokumentet, kap. 6, s. 29

2 TIDSLINJER - INNGREP OG BYGNINGSMESSIGE SKADER

I dette kapittelet belyser vi problemstilling 1.

2.1 Problemstilling

I kapittelet belyser revisor følgende problemstilling:

- Hvilke større inngrep har vært gjennomført i, eller direkte i tilknytning til, arbeiderboligområdet Myra i perioden 1986-2020, og hvilke bygningsmessige skader er innmeldt i den samme perioden?

2.2 Inngrep på, eller i områder i direkte tilknytning til arbeiderboligområdet Myra, i perioden 1986-2020

På grunnlag av søk i kommunens papirarkiv, digitale arkiv og intervjuer med nåværende og tidligere ansatte i Meråker kommune, samt entreprenør for arbeid gjort i grunnen på Myra, finner revisor grunnlag for at det har vært gjennomført 8 større tiltak i perioden 1986-2020 (kronologisk rekkefølge). Utdypende informasjon om tiltakene er gitt i kapittel 3.

Tabell 2. Tidslinje for tiltak som innebærer grunnarbeid, i perioden 1986-2020

Årstall	Beskrivelse	Tiltakshaver	Kilder
1992-94	Oppgradering/utskifting av vann, avløp og drenering på Myra	Elkem Meråker AS	Intervju med entreprenør, opplysninger fra sak 2015/1379-73 og sak 2019/42-6
1998	Omlegging av strømforsyningen til området. Strøminntaket til hver enkelt bolig legges inn som jordkabel	Nord-Trøndelag Elektrisitets - verk	Arbeiderboliger på Myra - Kopperå Forvaltningsdokument (april 1998)
1998/99	Opparbeidelse av utomhus-arealer Oppfølging av forvaltningsdokumentet. Det er søkt om tilskudd til følgende:	Meråker kommune	Brev fra RG prosjekt til Praksis arkitekter 19.02.98

	<ul style="list-style-type: none"> - Gangveiføring/beplantning/belysning over Myra området - Planering, kabelføring, skogrydding, såing, rydding langs veien forbi fabrikk og over Myra 		<p>Brev fra Meråker kommune til ulike aktører hvor det søkes om tilskudd til ulike tiltak</p> <p>Forvaltningsdokumentet</p>
1998/99	Opparbeidelse av gangvei på oversiden av arbeiderboligområdet, mellom de to innkjøringene til Myra-området	Meråker kommune	<p>Ordrebekreftelse fra entreprenør med ordredato 28.07.98 og leveringsdato 01.09.1999</p> <p>Opplysninger fra entreprenør</p>
2003/2004-2007	Etablering av nytt avløpsnett fra Brenna og til Kopperå – gjennomført flere etapper i perioden 2003-2007. Ny hovedledning ble lagt sør for Myra og tidligere avløp ble knyttet til. Husrekka nærmest kommunevegen ble tilknyttet	Meråker kommune	Sak nr. 2015/1379-73 og sak 2019/42-6, samt intervju med entreprenør m.fler.
2009	Re-etablering av veilys på Myra.	Samarbeid mellom Myra vel og Meråker kommune	Sak 2008/1935-27, samt intervju med tidligere ansatte i Meråker kommune
2009	Etablering av ball-binge på oversiden av arbeiderboligområdet Myra	Kopperå IL i samarbeid med Meråker kommune	Sak 2008/1935-27, samt intervju med tidligere ansatte i Meråker kommune
2020	Sikringsarbeid etter utglidning av steinblokk på kommunal eiendom	Meråker kommune	Sak 2019/1293

Andre tiltak

Revisor omtaler under noen andre tiltak som har vært omtalt i intervjuer, men som vi ikke har funnet grunnlag for å tidfeste eller beskrive nærmere i undersøkelsen.

I tillegg til tiltakene gjengitt ovenfor har revisor gjennom informasjon fra intervjuer holdepunkter for at det har vært foretatt utbedringer/forsterkninger av veien som går mellom arbeiderboligområdet på Myra og idrettsplassen/ballbingen og at det i denne forbindelse også ble gjennomført fornying av lyspunkter langs veien. Ifølge tidligere sjef for kulturetaten kan det i den sammenheng ha blitt lagt en kabel langs veien. Ifølge tidligere sjef for kulturetaten ble kabelen ikke lagt på slik dybde at den forårsaket endringer i grunnvannsnivået. Bakgrunnen for at veien ble utbedret var at den til tider var belastet med tyngre trafikk enn før. For å unngå hull og påfølgende rystelser i husene til de nærmeste naboene ble dekket forsterket. Det er uklart når dette tiltaket ble gjennomført. Revisor har etterspurt, men ikke fått fremlagt dokumentasjon som verifiserer tidspunkt og utførelse av dette tiltaket.

Tidligere avdelingsingeniør peker på at vei og kabelgrøfter på oversiden av arbeiderboligområdet kan være av betydning for vanntilførselen til Myra. Han viser til at Myra-området ligger i en skråning og at det derfor alltid vil være en ut-drenering av vann fra området. Tidligere avdelingsingeniør påpeker at nedslagsfeltet for tilførsel av vann til Myra også omfatter områdene på oversiden av arbeiderboligområdet. Eventuelle tiltak på oversiden av området vil derfor også kunne påvirke tilførselen av vann til Myra. Tidligere avdelingsingeniør sier at området som i dag er idrettsbane/ballbinge tidligere trolig utgjorde en naturlig tilførsel av vann til myra som arbeiderboligene står på. Ifølge tidligere avdelingsingeniør ble denne vanntilførselen gradvis redusert/tettet igjen etter at det ble anlagt vei og kabelgrøfter på oversiden. Tidligere avdelingsingeniør har ingen formening om når veien ble anlagt. Tidligere avdelingsingeniør forklarer at det har vært mye tungtrafikk på denne veien og at veien er å anse som en demning som stanser/reduserer tilførselen av vann til området nedenfor. Det er etter avdelingsingeniørens vurdering en mulig årsak til at det ble mindre vann i Myra-området. Tidligere avdelingsingeniør sier at veien mest trolig oppstod som en kjerrevei, men at det ble fylt på med masser etter hvert. Han sier videre at man neppe tenkte så mye på problematikken med vanntilførsel til Myra den gang. Etter hvert som veien ble oppdimensjonert og tungtrafikken økte fikk man dyp pakking nedover i grunnen. Dette antar avdelingsingeniøren kan ha hatt betydning for tilsiget av vann til Myra. Veien det er snakk om leder til den såkalte Støvtippen og var i bruk kontinuerlig på den tiden verket var i drift.

2.3 Bygningsmessige skader kjent i perioden 1986-2020

På grunnlag av søk i kommunens arkiv, annen skriftlig dokumentasjon og intervjudata finner revisor grunnlag for å sette opp en tidslinje for bygningsmessige skader i perioden 1986-2020 (kronologisk rekkefølge, se tabell 3).

Figur 1. Arbeiderboligområdet Myra, med idrettsplass/ballbinge

Figuren ovenfor viser et kartutsnitt av arbeiderboligområdet på Myra hvor eiendommene er angitt ved gård- og bruksnummer. Det er i perioden mellom 1998 og dagens dato foretatt en adresseendring for Myra-området. Revisor har derfor valgt å forholde seg til gårds- og bruksnummer i omtalen av de enkelte eiendommer på Myra.

Tabell 3. Tidslinje for bygningsmessige skader i perioden 1986-2020

Årstall	Beskrivelse	Kilde
Før 1997	Ifølge muntlige kilder var setningsskader på bygningene kjent allerede på 70-80-tallet	Muntlige kilder/intervju
1997	Vurderinger vedrørende utbedringer av arbeiderboliger på Myra. «Hus nr. 3 ble besiktiget og danner grunnlaget for vurderingen. Det ble ikke utført nivellement av	Brev fra Lyngstad Arkitekter til Meråker kommune, sektor skole, oppvekst og kultur datert 04.09.97

	<p>bygningen, men huset hadde så tydelige skjevheter at en oppretting synes nødvendig før et eventuelt større oppussingsarbeide igangsettes. Huset har store sprekker i grunnmuren med plass til opptil tre fingre i bredden. En tilstandsvurdering av grunnforhold og fundamentering synes nødvendig.</p> <p>De tre husene nr 1, 2 og 3 er på linje bygget på hver sin flåte lagt ned i myra. På flåten er det støpt en grunnmur. Detaljer omkring dette er av undertegnede ikke undersøkt. Huset er bygget i laftet plan. Hus nr 3 ansees å være det som har seget mest.</p> <p>For at en tømret flåte ikke skal råtne er det en forutsetning av denne konstant ligger under vann. Det påstås at bakkenivået er sunket i forhold til selve bygningen. Kjelleren virket til tross for store sprekker, tørr og anvendbar. Den aktuelle bygningen ligger ytterst mot fallende skråning. Det er tegn som tyder på at det kan ha funnet sted en ut-drenering og opptørking av myra. Ut-dreneringen kan ha skjedd parallelt med vann og avløpsledninger.</p> <p>Årsaken til skjevhetene og setningsskadene kan skyldes uttørking, og at flåten på grunn av dette, delvis har råtnet opp.</p>	
<p>1998</p>	<p>Flere av bygningene på området er påført skader i form av oppsprekking i grunnmurer, og terrenget rundt husene har over tid fått store setninger.</p>	<p>Grunnundersøkelse Myra 1998. Kummeneje Scandiaconsult</p>
<p>1998</p>	<p>Bygningen har sviktende fundamentering med store setninger på fundamentene. Det er anbefalt undersøkelser av geoteknisk konsulent. (...) Det er sprekker i utvendig grunnmur.</p>	<p>Tilstandsrapport Gårdsnr:49, Bruksnr 296. Befaringsdato 06.02.1998</p>

	<p>Grunnmurer oppgis å være satt på en «flåte» av trekonstruksjoner som ligger ned i myra. /....) Det er store setninger på bygget med fall fra endene inn mot midten (huset er «salrygget»). Det er sprekker i grunnmuren både ut og innvendig. Iflg. Leietaker «gynger» huset når tunge kjøretøy kjører forbi. Det må foretas geotekniske undersøkelser om grunnens bæredyktighet og fundamenteringens beskaffenhet.</p>	
1998	<p>Bygningen har sviktende fundamentering med store setninger på fundamentene på den ene bygningen. Likeledes oppsprekking av grunnmur. Det er anbefalt undersøkelser av geoteknisk konsulent.</p> <p>Grunn og fundamenter: Det er store setninger på den ene enden av bygget. Dette kan indikere at bygget delvis står på løsmasser (myr?). Eieren mener disse setningene kom i forbindelse med en større lekkasje i grunnen. Det er sprekker i grunnmuren både ut og innvendig. Merknad: Det må foretas geotekniske undersøkelser om grunnens bæredyktighet og fundamenteringens beskaffenhet (Tilstandsgrad 3 – kraftige symptomer).</p> <p>Sanitær – Utstyr: På grunn av de store setningene i bygget kan det oppstå problemer med vatn og avløpsledninger (Tilstandsgrad 2 – middels kraftige symptomer).</p> <p>Huseier oppgir at det er problemer med drenering.</p>	<p>Tilstandsrapport Gårdsnr.: 49 Bruksnr.: 290 Festenr: ikke oppgitt. Befaringsdato 06.02.1998</p>
1998	<p>Bygningen har sviktende fundamentering med store setninger på fundamentene. Likeledes oppsprekking av grunnmur. Det er anbefalt undersøkelser av geoteknisk konsulent)</p>	<p>Tilstandsrapport Gårdsnr.:49 Bruksnr.: 299. Festenr: ikke oppgitt. Befaringsdato 06.02.1998.</p>

	<p>Grunn og fundamenter: det er store setninger i bygget. Det er sprekker i grunnmuren, både ut og innvendig. Merknad: det må foretas geotekniske undersøkelser om grunnens bæredyktighet og fundamenteringens beskaffenhet (Tilstandsgrad 3 – kraftige symptomer).</p> <p>Dekker – gulv på grunn: I kjelleren har golvene seget unna opptil 50 mm, slik at det er store åpninger ut mot grunnmuren. Det er mye oppsprekking av golv (Tilstandsgrad 3 – kraftige symptomer).</p> <p>Sanitær – Utstyr: På grunn av de store setningene i bygget antas det bare er et tidsspørsmål når de vil oppstå problemer med vatn og avløpsledninger (Tilstandsgrad 3 – kraftige symptomer).</p> <p>Huseier Oppgir at det er sprekk i grunnmur og at fundamentet synker.</p>	
1998	<p>Alle husene foruten nr. 3, ble innvendig besiktiget på befaringen. Det ble ikke utført nivellement av bygningene, men hus nr. 4, 7 og 8 hadde så tydelige skjevheter og setningsskader at en nærmere undersøkelse og avklaring av tilstanden synes nødvendig før et eventuelt større oppussingsarbeid igangsettes.</p>	<p>Forvaltningsdokumentet s29.</p>
2009	<p>Klage fra eier av Myra 8 til kommunen.</p> <p>Kommunen har gjennomført befaring i boligen den 5.1.2009. Beboer har opplyst om at det på 1990-tallet ble lagt inn ny vannledning i kjelleren og at kjellergolvet i ettertid har fått setninger. Setningene er størst i østre ende av boligen, ca 5-10 cm. Det er ikke tegn til at grunnmuren har fått setninger, med unntak for sør-østre hjørne der det</p>	<p>Muntlige opplysninger fra eier av gnr 49 bnr 299 og arkivsak 2008/1935-13</p>

	er en horisontal sprekk i grunnmuren ca 1 m fra murkronen.(...) Som følge av setningene under kjellergulvet er det en viss fare for at noen av avløpsledningene under golvet har fått skade eller ligger med motfall (...).	
2013	Kalkulasjon av utbedringsarbeider Myra 6 og 7. Det har oppstått store setninger i grunnen under tomannsboligen på Myra i Kopperå. Setningene har medført at golv i kjeller har sprukket og sunket med opp til 10-15 cm på der verste. I tillegg er det oppstått sprekker i yttermurer av betong. Setningene har også medført motfall på avløpet fra boligen og ut til hoved kloakkledningen og tilbakeslag av kloakk. Sprekker i golv og murer har medført at vann trenger inn og står på deler av golv i kjeller.	Kalkulasjon fra Ingeniørfirmaet Sagen AS
2014	De siste årene har grunnforholdene forandret seg drastisk. Det virker som om myra har «forsvunnet» og jeg opplever sig og forandringer på egen tomt samt bygningsmasse. Dette har skjedd sakte men sikkert etter at det ble gravd og lagt inn ny kloakk i de fleste arbeiderboligene på Myra....Jeg plages med at grunnen rundt huset siger....Inne i huset vises det i alle rom hvordan bygningsmasser er i forandring (...).Jeg var så heldig å tok takst på huset mitt i 2006. da var alt som det skulle og vi fikk en bra takst.	Klage til Meråker kommune angående grunnforhold Myra i Kopperå fra eier av gnr 49 bnr 294
2016	«Vi har alle tre forsøkt å klage til Meråker kommune angående grunnforholdene på Myra. Vi har klaget i flere år uten et eneste ordentlig svar. (...).Alle tre hus har store setningsskader som skyldes at flottørene husene hviler på nede i myra har begynt å råtne., dette skyldes igjen at det ble drenert når det ble lagt inn kommunalt vann og nye kloakkrør. Når de gravde ny gate for rørene så ble	Felles klage til Meråker kommune 06.05.2016, fra eiere av gnr 49 bnr 294, gnr 49 bnr 290, gnr 49 bnr 299

	<p>samtidig den naturlige kulverten som holdt vannet i myra sprengt bort, samtidig som det ble brukt pukk og grus som masse. (...) Det ene huset er også utsatt for svært alvorlig soppangrep.....De to andre husene har også store setnings skader som følge av at flottørene er i ferd med å råtne. Dette merkes med at kjellergulv har sunket flere titalls cm, det er hulrom under kjellergulv, bygningen siger sakte. (...) Strømboksene til husene henger flere cm over bakkenivå. Flere yttertrapper er blitt jekket opp flere titalls cm.</p>	
--	---	--

Eier av gnr 49 bnr 299 viser til at det i kjøpsavtalen med Elkem fra 1986 er kommentert at «Elkem ikke er kjent med at det er skader på boligen». I perioden 1986-1998 er eier sin oppfatning at det ikke var noe skader på boligene. Eier er enig i at det var påpekt setningsskader før 1998, men at dette ikke var slike setninger som skulle medføre at kjellergulvet synker. Ifølge eier av gnr 49 bnr 299 er de faktiske omstendighetene i dag nettopp at kjellergulvet har sunket betraktelig.

I 2009 kontaktet eier av gnr 49 bnr 299 kommunen og klaget over forholdene. Eier hadde da i en periode vært av den oppfatning at endringene skulle stanse, men det viste seg bare å bli verre.

Eier mener at det er skader på 5 av boligene på Myra-området. Eier sier at han nå er alene om å følge opp saken på Myra, dette da det ikke er flere beboere som ønsker å samarbeide om saken.

Tidligere avdelingsingeniør i Meråker kommune opplyser at han har blitt fortalt at beboere som bodde på Myra 20 år før tilstandsrapportene ble utarbeidet i 1998, også visste om setningsproblematikken.

Tidligere sjef for kulturetaten mener at det var kunnskap om små sprekker i grunnmur på noen av arbeiderboligene før Forvaltningsdokumentet ble utarbeidet. Han sier videre at husene har ringmurer uten vesentlig armering, og at det ikke er ukjent at det oppstår småsprekker i slike grunnmurer. Tidligere sjef mener at det ikke var snakk om store skader/problemer på den tiden forvaltningsdokumentet ble utarbeidet. Setningsskadene med kjellergulv som sank opp til en meter eller mer (kom) ifølge tidligere sjef etter at kommunen fornyet vann og avløpsanlegget i Kopperå. Tidligere sjef sier at murpiper hang fast i etasjeskillene høyt over de nedsunkne

gulvene, og det ble problemer med vann- og avløpsledninger som til dels måtte erstattes. Det ble utover på 2000-tallet meldt om store skader. Meldingene om skader kom suksessivt og gjaldt flere hus: et hus holdt på å bli delt i to – her ble det bevilget 200 000 kr av fylkeskommunale midler til oppretting. Det var ellers snakk om skader på utvendige trapper og voldsomme setninger i kjellergulv. Ifølge tidligere sjef for kulturetaten gjaldt skadene stort sett gnr 49 bnr 294, gnr 49 bnr 290, gnr 49 bnr 299 og to adresser til som ikke er spesifisert. På gnr 49 bnr 294 oppstod det også setninger på utearealene utenfor huset. Ifølge tidligere sektorsjef skjedde dette etter at det ble lagt vann og avløp. Skadene ble meldt inn både skriftlig og muntlig. Tidligere sektorsjef for kulturetaten bistod beboerne med å søke midler fra Nord-Trøndelag fylkeskommune til oppretting av skader.

3 KOMMUNENS OPPFØLGING AV MYRA

I dette kapittelet belyser vi problemstilling 2.

3.1 Problemstilling

- Har kommunen som lokal kulturminnemyndighet fulgt opp Myra i perioden 1986 - 2020?

Problemstillingen er avgrenset ved at revisor ser på kommunens saksbehandling knyttet til tiltak som er gjennomført i grunnen på Myra-området i perioden 1986-2020, jfr. tidslinjen i kapittel 2. Revisor går ikke nærmere inn på hvordan kommunen har fulgt opp øvrige tiltak knyttet til bevaring av bygningene på Myra.

3.2 Revisjonskriterier

- **Kommunen skal ta hensyn til aktuelle føringer og aktuelt regelverk ved gjennomføringen av tiltak for Myra-området**
- **Kommunen skal før tiltak på Myra-området gi varsel til naboer**
- **Kommunen skal opptre aktsomt ved gjennomføringen av tiltak for Myra-området**

3.3 Ansvar for infrastrukturen på Myra

3.3.1 Hovedinfrastruktur for vann og avløp

Tidligere ansatt i Elkem synes å huske at kommunen overtok infrastrukturen når de gjaldt vei og vann for Kopperå på slutten av 90-tallet. Overdragelsen av kloakk/avløp i Kopperå skjedde fra 2004.

Arkivgjennomgangen revisor har foretatt viser at det i perioden 2000-2004 pågikk forhandlinger mellom Elkem Meråker AS og Meråker kommune knyttet til overdragelse av avløpsanlegget i Kopperå. Den 16.februar 2004 undertegner Elkem Meråker AS og Meråker kommune (MK) følgende avtale vedrørende avløpsanlegget i Kopperå:

«Elkem Meraker AS (EM) og Meråker Kommune (MK) har i dag inngått følgende avtale vedrørende avløpsanlegget i Kopperå:

1. MK overtar ansvaret for kloakkanlegget i Kopperå slik det er, herunder for all nødvendig utbedring og for å knytte dette opp mot renseanlegget i Meråker. MK overtar eieransvar, drift og vedlikehold for anlegget per 31. desember 2003.
2. EM skal bidra til den nødvendige fornyelsen med et engangsbeløp på NOK 4.650.000,- . Bidraget gjøres opp ved at EM innen 01.03.04 overfører beløpet i sin helhet til MK. Videre skal EM og MK innen 01.03.04 inngå slik avtale om konsesjonskraft som fremgår av vedlegg 1 til nærværende avtale.
3. EM, i egenskap av grunneier, forplikter seg til å bistå MK ved MKs innkreving av påkoblingsavgift for det nye anlegget. EM har imidlertid intet ansvar for sine festeres rettmessige betaling til MK av påkoblingsavgiften.
4. Dersom det oppstår tvist i forbindelse med denne avtalen skal begge parter forsøke å løse tvisten gjennom forhandlinger. Dersom tvisten ikke kan løses ved forhandlinger, skal den avgjøres ved de alminnelige domstoler. Parten vedtar Stjør- og Verdal Tingrett som verneting.»

Avtalen er signert Bård Langsåvold fra Meråker kommune og Per Terje Torgersen fra Elkem Meråker AS.

I et brev til eier av gnr 49 bnr 299 fra Arntzen de Besche Advokatfirma, datert 20. desember 2012 går det frem at kommunen har blitt fortalt at det i forbindelse med gravearbeidene som ble utført på Myra på 90-tallet ble gravd og lagt en overvannsledning over myra på Kopperå og at denne ledningen skal være en drensledning. Ifølge opplysningene i brevet ble ledningen lagt i regi av Elkem. Advokatens vurdering er at drensledningen ikke senere er blitt overdratt til Meråker kommune og at den må anses å tilhøre boligeiendommene.

Tidligere avdelingsingeniør i Meråker kommune sier at drensledningene normalt tilhører huseier og at det kun var avløpshåndteringen som ble overtatt gjennom avtalen mellom Meråker kommune og Elkem. Både vann og avløp på en tomt, er ansvaret til huseier fra husveggen og frem til grensa.

3.3.2 Stikkledninger avløp fra husvegg til eiendomsgrense

Boligene på Myra tilhørte Elkem Meråker fram til 1986 da boligene ble solgt til privatpersoner. Eier av gnr 49 bnr 299 kjøpte huset i 1986. Tomten ble festet inntil eier av Gnr 49 bnr 299 også kjøpte denne i 2009. Revisor har ikke innhentet informasjon om feste/eie-forhold knyttet til øvrige tomteeiendommer på Myra.

I et brev til Elkem Meråker AS fra advokatfirmaet Bryn, Bjerknes, Wahl-Larsen og Co ANS datert 24.08.1998 fremgår at de fleste av eiendommene som er knyttet til Elkems avløpsanlegg er festet bort av Elkem. Det fremgår at det i denne forbindelse er benyttet standard

festekontrakter av to typer, såkalte gamle og nye festekontrakter. Ifølge brevet har de gamle festekontraktene ingen bestemmelser om avløp. De nye festekontraktene har imidlertid en særskilt bestemmelse om avløp, slik: «eiendommen er tilkoblet smelteverkets nett for kloakk. Fester sørger selv for vedlikehold av anlegget på egen eiendom. Eventuell tilkobling til offentlig system, betales av fester».

I festekontrakten mellom eier av gnr 49 bnr 299 og Elkem, som ble underskrevet av partene henholdsvis 30.01.1987 og 10.11.1986, fremgår følgende av §6, punkt 2: «Naboer, kommune og selger skal ha adgang til å legge vann, kloakk og elektriske ledninger over tomten når de blir lagt på forsvarlig måte og slik at de ikke hindrer utnyttelsen av tomten. Etter at arbeidet er utført, skal terrenget og beplantning bringes tilbake til den stand det hadde på forhånd. Reparasjoner kan foretas på samme betingelser».

I festekontrakten mellom Elkem og eier av gnr 49 bnr 299 §6, punkt 3 fremgår at: «Eiendommen er tilkoblet smelteverkets nett for vann, kloakk og elektrisitet. Kjøper sørger selv vedlikehold av anlegget på egen eiendom. Eventuell tilkobling til offentlig system betales av kjøper».

Revisor har ikke sett nærmere på festekontrakter for øvrige eiendommer på Myra.

3.3.3 Veien mellom bolighusene på Myra

I en epost mellom tidligere avdelingsingeniør og kulturkonsulent i Meråker kommune datert 17.november 2008 fremgår at veien mellom husene på Myra ikke er definert som kommunal vei, men at Meråker kommune har tatt vedlikeholdet av denne vegen etter at Elkem sluttet dette vedlikeholdet.

3.3.4 Elektriske kabler og veilys

Revisor finner holdepunkter i Forvaltningsdokumentet for at NTE har stått for etablering av strømmettet i området. Revisor har funnet dokumentasjon som tyder på at NTE var ansvarlig og selv stod for utførelse/legging av elektriske kabler (se kap. 3.5.2). Veilys på arbeiderboligområdet er re-etablert i samarbeid mellom Myra-vel og Meråker kommune. Av referat fra møte mellom Myra Vel, Kopperå IL og Meråker kommune den 23.09.09 fremgår at kommunen satte fram forslag som innebar at Meråker kommune tok det økonomiske ansvaret for å få satt opp veilys, mens Myra vel skulle ta ansvar for å grave ned fundamentene for lysmastene og vatre opp disse (se kap. 3.5.6).

3.3.5 Idrettsplassen/ballbinge/lekeplass

Fra 30.08.2010 har Meråker kommune hatt hjemmel til området hvor ballbingen/lekeplassen er lokalisert. Kopperå IL var initiativtaker for etablering av ballbinge. Data gir holdepunkter for at Meråker kommune har hatt ansvar både som plan- og bygningsmyndighet og som utførende av grunnarbeider i forbindelse med etablering av ballbingen (se kap. 3.5.4)

3.4 Reguleringsbestemmelser og retningslinjer for Myra

Arbeiderboligområdet på Myra er ikke vernet etter kulturminneloven, men skal forvaltes etter plan og bygningsloven. Arbeiderboligene på Kopperå inngår i reguleringsplan for Kopperå som spesialområde for bevaring. Forvaltningsdokumentet, som er et supplement til reguleringsplanen, gjengir utdrag fra reguleringsbestemmelsene for området.

Fra § 6.1 «Generelt om saksbehandlingen» fremgår at alle utvendige bygningsmessige endringer er meldingspliktige i spesialområde bevaring. «Forvaltningsdokumentet for Myra» benyttes som saksbehandlingsverktøy for området på Myra.

§ 6.2 «Generelt om bygningskropper» fastslår at eksisterende bygningskroppers høyde, bredde og lengde skal bevares. På Myra skal det også ved eventuelle nybygg etter f.eks brann, kreves samsvar mellom nye og eksisterende bygningers volum med tanke på høyde, bredde og lengde samt takvinkel.

§ 6.3 gir føringer for «Nybygg, tilbygg og fradeling». §§ 6.4 – 6.7 gir føringer for fasader, vinduer, tak og piper samt fargeplan. Ifølge § 6.8 «Grunnmur» skal overflatebehandling av grunnmurer på Myra skje i form av behandling med grå puss. § 6.9 «Uteområder» gir føringer for plener, friarealer og vegetasjon på området. §§ 6.10 og 6.11 gir føringer for henholdsvis utvending belysning og antenner og andre el.installasjoner.

I kapittel 5.3 i Forvaltningsdokumentet omtales utomhusarbeider i form av oppfylling nærmere slik: «På grunn av fare for ytterligere setningsskader på bygningene må etterfylling for planering av utomhusanleggene skje med lette masser. Under vegføringer kan det benyttes løs leca og under gressplener og beplantning kan det benyttes bark. For begge massene vil det oppstå setninger i grunnen. Eksempelvis kan man regne at det må tilføres masser med en høyde på 70 cm før det oppnås en høyde i overkant av nytt terreng med 50 cm».

I kapittel 6 i Forvaltningsdokumentet omtales bygningsmessige arbeider. Det fremgår at flere av husene trolig er fundamentert på treflåter i myra. Boreprøver viser at grunnen består av torvmyr med dybde ned til fjell som varierer fra 1,4 meter til 4,3 meter. Det fremgår at en tømret flåte må ligge kontinuerlig under vann for ikke å råtne. Forvaltningsdokumentet omtaler

skjevheter og setningsskader på flere av byggene. Ifølge forvaltningsdokumentet kan årsaken til skjevhetene og setningsskadene skyldes opptørking og at flåten på grunn av dette delvis eller helt har råtnet. Det pekes på at tilstanden på tømmerflåtene er avgjørende for om husene fortsatt vil sette seg. Ifølge forvaltningsdokumentet kan dette komme an på hvor langt de er kommet i råteprosessen og hvor lang tid det tar før de har mistet sin funksjon.

Det påpekes at det er vanskelig å forutse hvordan en fremtidig oppfylling og utbedring av området vil påvirke bygningens setninger. I denne sammenheng påpekes også at det er av avgjørende betydning å bruke lette masser som bark og leca som fyllmasser. Løs leca kan benyttes under veiføringer, og bark kan benyttes under områder for plen og beplantning.

Videre i Forvaltningsdokumentet kap. 6 skisseres noen alternativer for klargjøring og oppretting av husene. Før en utbedring finner sted kan det ifølge dokumentet lønne seg å gjøre en grundigere sjekk av grunnforhold og grunnmur, samt søke råd hos fagmann. Ved en oppretting foreslås at følgende metoder vurderes: a) Slå stålpæler ned til fast grunn eller b) flytte huset, fjerne eksisterende masse og erstatte med stabile masser, alternativt påler ned til fjell. I sammenheng med dette er det også omtale av oppjekking og løft av hus med mobilkran.

Kap. 7 Oppfølging i forvaltningsdokumentet gir en oversikt over meldepliktige og søknadspliktige arbeider, hvordan beboerne kan gå fram for å søke, saksgang, kostnader med mer.

Figur 2. Oversikt meldepliktige og søknadspliktige arbeider. Meråker kommune.
(Forvaltningsdokumentet s. 49)

Tiltak	Melding	Søknad	Ref. til P&B/bestemmelse
Maling (hvis du endrer til ny farge)	x		Best. §7 P&B§74
Fasade (vindu/dør/bordkledning)	x		Best. §4/5/1 P&B§93
Tak og piper (utskifting/reparasjon)	x		Best. §6/1 P&B§93
Nybygg/tilbygg		x	Best. §3 P&B§93
Trapper og vindfang etter forv.dok.	x		Bestemmelsenes §3 og 1
Beplanting/levegg/gjerder (min.størr)	x		Best.§ 9, Forskr. §7.7/10
Ildsted/skorstein (install./rep)		x	Forskriftenes §7.4. P&B§93
Riving		x	P&Blov §93.d
Antenner og parabolantener	x		Bestemmelsenes §11
Parkeringsplass (opparb. av ny)	x		Best. §9 og Forskr.§7.12.
Utvendig belysning	x		Bestemmelsenes §10

3.5 Dokumentasjon og saksbehandling knyttet til tiltak i grunnen på Myra-området

3.5.1 Tiltak i regi av Elkem på 90-tallet

Et internt notat fra Meråker kommune datert 01.06.2016 omtaler at det kan ha blitt gjennomført arbeid med vann- og avløp i regi av Elkem på slutten av 90-tallet (1998). At det ble gjennomført arbeid med vann- og avløp på Myra mot slutten av 90-tallet underbygges også av informasjon innhentet gjennom intervju med beboer og tidligere ansatte i Meråker kommune. Entreprenøren som var engasjert av Elkem for å utføre arbeidet mener imidlertid at tiltaket ble utført først på 90-tallet (i tidsrommet 92-94). Revisor har ikke funnet informasjon i kommunens arkiv eller andre steder som på noen måte dokumenterer tiltakene som ble gjennomført i regi av Elkem på 90-tallet. Tidligere ansatt i Elkem har ikke kjennskap til at det var lagt noe nytt vann og avløp på 90-tallet, men sier at det har vært en hel del vedlikehold og utbedringer på anlegget, men ingen ny utbygging.

Tidligere sektorsjef for kulturetaten sier at det kan stemme at det ble skiftet ut vann og avløp på 90-tallet, men han er usikker på hvor omfattende dette arbeidet var. Så vidt informanten vet var de utendørs vannledningene i dårlig forfatning. Informanten sier at tiltaket ble gjennomført på vegne av Elkem som da var eier av området. Ifølge tidligere sektorsjef for kulturetaten forelå det på dette tidspunktet ikke noe forvaltningsdokument. Tidligere sektorsjef ble først involvert i saker som angikk Myra etter at Forvaltningsdokumentet forelå (1998). Tidligere sektorsjef sier at han før forvaltningsdokumentet ble utarbeidet hadde kontakt med to eldre personer som var ansatt i smelteverket og som bodde på Myra på 90-tallet. Tidligere sektorsjef forteller at disse personene advarte om at enkelte av husene stod på tømmerfåter og at man ikke måtte lede vann ut av grunnen. Tidligere sektorsjef var ikke kjent med disse forholdene fra tidligere. Personene som gjorde tidligere sektorsjef kjent med dette er nå døde.

Tidligere avdelingsingeniør er blitt fortalt at Elkem opparbeidet nytt vann og avløpsanlegg på Myra på midten/slutten av 90-tallet og at det i den forbindelse ble lagt både avløp- og drenerør på området. Avdelingsingeniøren er videre blitt fortalt at avløps- og dreneringsrør ble ført i en felles avløpskum som lå i skråningen på Myra-området. Tidligere avdelingsingeniør understreker at dette skjedde før hans tid som ansatt i kommunen, og at informasjonen han har om dette tiltaket baserer seg på opplysninger han har blitt fortalt. Samme informant sier at det er lite trolig at det var søknadsplikt for denne typen tiltak på den tiden. På 2000-tallet, etter at kommunen ble stevnet ifm. setningskader på bygninger, så avdelingsingeniøren nærmere på saken og om det forelå søknadspapirer i kommunens arkiv. Avdelingsingeniøren fant ikke noen søknadspapirer på dette tiltaket i forbindelse med saksgjennomgangen han foretok.

Entreprenøren som utførte arbeidene sier at det var Elkem som eide området og husene på Myra på tidspunktet dette arbeidet ble utført. Ifølge entreprenøren var det gamle, glasserte rør på Myra som var mye tett. Som følge av at rørene gikk tett var det ofte behov for spyling.

Entreprenøren mener at det i perioder ble spylt ukentlig i de gamle rørene på Myra. Entreprenøren sier at dette var lite tilfredsstillende for beboerne og kostbart for Elkem. Entreprenøren forteller at Elkem etter hvert besluttet at man skulle anlegge nytt kloakksystem til nesten alle husene på Myra.

Ifølge entreprenøren var Meråker kommune ikke involvert i denne utbyggingen. Fram til kommunen overtok anleggene i 2004 har det, ifølge entreprenøren, hele tiden vært Elkem som har stått for vann og strøm til boligene. Entreprenøren sier at det var Rambøll som stod for prosjektledelsen for av-kloakkingen på 90-tallet.

Entreprenøren forteller at det som følge av fukt i kjellerne på arbeiderboligene, ble skiftet ut drenering i forbindelse at kloakkanlegget ble skiftet ut. Ifølge entreprenøren var det for det meste fjell der det ble lagt vann og avløp. Entreprenøren sier at de gravde opp de gamle rørene og byttet de ut med nye og at det ikke ble sprengt i forbindelse med disse arbeidene.

Entreprenøren sier at det ble benyttet puk i grøftene da det ble gravd for Elkem på 90-tallet og at puk er med på å drenere grunnen. Entreprenøren sier at bruk av puk i grøftene følger av de krav som gjelder ved legging av vann og avløpsrør. Entreprenørens opplyser at grøftene forøvrig ble gjenfylt med bruk av stedlige masser.

Ifølge entreprenøren var det ikke noe anbudsprosess forut for dette oppdraget. Elkem gav heller ikke noen føringer for arbeidet, ut over at de eksisterende vann og avløpsrørene skulle skiftes ut. Entreprenøren sier at det ikke foreligger noe skriftlig dokumentasjon på de arbeidene som ble gjort denne gangen. Entreprenøren sier imidlertid at det ble tatt mye bilder som dokumenterer arbeidene og at disse trolig ligger i Statsarkivet.

Entreprenøren sier at de forut for arbeidet, snakket med beboerne på Myra. Ifølge entreprenøren gav beboerne uttrykk for at de var glade for at arbeidet skulle gjøres, da det var problemer med fortetting av avløpet.

Eier av Gnr 49 bnr 299 sier at Smelteverket Elkem på 90-tallet ble pålagt å koble seg til det kommunale vann- og avløpsanlegget. Eier sier at entreprenøren fikk ansvaret for å sprengte og etablere nytt vann og avløpsanlegg for blant annet Myra-området. Ifølge eier ble det sprengt i enden av hans tomt. Ifølge eier skjedde sprengingen samme året som Forvaltningsdokumentet ble utarbeidet (1998). Eier av Gnr 49 bnr 299 mener at det også ble foretatt sprenging i området etter at Forvaltningsdokumentet ble utarbeidet. Eier av Gnr 49 bnr 299 mener at det er sprengingen i 1998 som har gjort at det har skjedd en ut-drenering av myra.

I et håndskrevet notat datert 29/7-98 med tittel Kloakk og vann fremgår at det er lagt ny kloakk (inn bakfra) til alle hus på «Myra» med unntak av de tre husene nærmest veien. Vann er lagt til samtlige hus. Det som mangler av fornyelse i grunnen, er kloakk til de tre husene nærmest veien.» Kart over ledningsnett (el og 5 pars tele) er tegnet inn på egen skisse som ligger i ringperm Myra i Kopperå». Kartet er påført dato 30/7-98 skrevet med penn.

Når det gjelder søknadsplikten viser saksbehandler i kommunen til relevant litteratur på området, herunder *Carl Wilhelm Tyren – Plan- og bygningsloven – Kommentanutgave 5. utg.* Her fremgår det at «Ved lovendringen i 1995 ble paragrafen (§93) vesentlig omarbeidet og utviklet. Konstruksjoner og anlegg ble underlagt søknadsplikt med visse unntak som fremgår av forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker».

Revisor har ikke funnet annen skriftlig dokumentasjon for dette tiltaket.

3.5.2 Tiltak i regi av NTE i 1998 (jordkabel)

Ifølge opplysninger fra Forvaltingsdokumentet ble det gjennomført en omlegging av strømforsyningen til området i 1998. Tiltaket innebar at strøminntaket til hver enkelt bolig ble lagt inn som jordkabel. Tidligere sektorleder for kulturetaten var ikke involvert i dette tiltaket, men sier at han kjenner til at noen advarte mot at det skulle anlegges felles trafo på enden av Myra ved butikken. Ifølge samme informant oppstod det senere setningsskader rundt denne trafoen.

I et brev fra Sektor for kommunal utvikling til Myra vel, datert 24.10.01, har revisor funnet følgende opplysninger om tiltaket: «Som dere er kjent med har NTE fornyet sine installasjoner på hele Myra-området. Det som tidligere hang i løse luften er skiftet ut og elverket har selv stått for arbeidene og tatt kostnadene med dette.»

Eier av Gnr 49 bnr 299 mener at gravingen i området i forbindelse med legging av el-kabler ikke hadde noen innvirkninger på skadene på boligene. Ifølge eier ble el-kablene lagt 30 cm ned i bakken.

3.5.3 Tiltak på Myra i regi av Meråker kommune i 1998/99 (opparbeidelse av utomhus-arealer)

I et brev fra RG Prosjekt til Praksis Sivilarkitekter AS datert 19.02.98 fremgår at det «pågår et planarbeid for felles opparbeidelse av utomhus-arealene».

I brev fra Meråker kommune til NTE/Fylkesmannen/regional Utviklingsavdeling/Stedsutviklingsmidlene datert 06.05.98, fremgår at Meråker kommune har utarbeidet et forvaltningsdokument og at man nå er over i den utøvende delen av prosjektet. Av brevet fremgår at følgende tiltak skal gjennomføres på Myra sommeren 1998:

- Gangveiføring/beplanting/belysning over Myra-området
- Planering, kabelføring, skogrydding, såing, rydding langs veien forbi fabrikken og over Myra

Av brevet fremgår at det søkes det om tilskudd til ulike tiltak og at tiltakene skal gjennomføres i henhold til forvaltningsdokumentet som er utarbeidet. På den måten ønsker kommunen å «sikre den estetiske kvalitet og helheten i utviklingen av Kopperå».

I et udatert dokument med tittel «Stedsutvikling Kopperå, Meråker kommune» er det utarbeidet en kostnadsoversikt knyttet til ulike tiltak, blant annet på Myra. Sammenholdt med øvrige opplysninger kan det tyde på at oversikten er utarbeidet i 1998. Kostnadsoversikten er gjengitt i figuren under.

Figur 3. Stedsutvikling Kopperå, Meråker kommune. Kostnadsoversikt diverse tiltak.

	TILTAK	A	B	SUM
	Opparbeidelse av gangvei over Kopperåa, inkl. park.plass for tilgang Ind.museumet	100 000,-		100 000,-
	Opparbeidelse av fiskesti rundt dammen		50 000,-	50 000,-
	Opparbeidelse av fiskebrygge vest for d.		10 000,-	5 000,-
	Opparbeidelse av rasteplasser	5.000,-	2 000,-	7 000,-
	Belysning langs gangvei v/Kontordamm		40 000,-	40.000.-
✓	Grunnundersøkelse Myra (Kummeneie)		30.000.-	30.000.-
✓	Tilstandsrapport 11 arbeiderboliger Myra		30.000.-	30.000.-
	Opparbeidelse gangveiføring over Myra		50.000.-	50.000.-
	Planering mellom veien og 1. husrekke	5.000.-	25.000.-	30.000.-
	Belysning v/gangveiføring og boligomr.		40.000.-	40.000.-
	Foreløpig beplanting allè v/gangveiføring	15.000.-	5.000.-	20.000.-
	Uforutsette utgifter		40.000.-	40.000.-
SUM			282.000.-	442.000.-

A. Verdi av arbeider utført på dugnad eller sysselsetting.

B Kostnader til innkjøp av materiell og kjøpte tjenester.

OBS! Kostnadene er basert på pristilbud på materiell, kostnadstall fra maskinentreprenører og tilbud fra annet fagpersonell innhentet av Sektor for kommunal Utvikling 1998.

I samme dokument legges det fram en finansieringsplan. Denne er gjengitt i figuren under.

Figur 4. Stedsutvikling Kopperå, Meråker kommune. Finansieringsplan

Tilsagn	FINANSØR	POST/FORMÅL	SUM
✓	Meråker kommune	Statlig fiskefond	20.000.-
	Meråker fiskefond	(søknad sendt)	60.000.-
✓	Meråker kommune	Kraftfondet (grunnundersøkelse)	15.000.-
	Meråker kommune	Kraftfondet (diverse opparbeidelser)	57.000.-
	Elkem Meraker	(opparbeidelse lekeplass/utearealer)	55.000.-
✓	Elkem Meraker	(Grunnundersøkelse)	15.000.-
	Fylkesmannen	Miljøvernavdelingen (LA 21)	20.000.-
✓	Fylkeskonservatoren	(Tilstandvurdering)	30.000.-
	RUA	Stedsutvikling/estetisk utforming	60.000.-
✓	Private/foreninger	Dugnad	70.000.-
	NTE	Belysning (kjøp av varer)	20.000.-
	SUM		<u>442.000.-</u>

I tillegg må det opplyses om at NTE og Elkem generelt har vært svært velvillige til å ombudsjettere for å gjennomføre tiltak i inneværende år. Det betyr at graving av f.eks. kabler, skogrydding m.m. foretas samtidig som kommunen går inn med maskiner og starter arbeidene. Dette fører til både arbeidsmessige og økonomiske besparelser.

Fylkeskommunen v/RUA har finansiert utarbeidelsen av forvaltningsdokumentet for Myra, Kopperå, til en kostnad på over 200.000.-

Forvaltningsdokumentet som det meste baserer seg på, er utarbeidet av Fylkeskommunen v/RUA og Fylkesmannen v/miljøavdelingen.

I et brev med tittel «Oppsummering Sommerinnsats på Myra i Kopperå datert 28.06.99 fremgår at «kommunen har satt i gang store arbeider utendørs, og håper på forståelse for at været kan skape forsinkelser i dette». Det fremgår at arbeidene skal være fullført i løpet av sommeren. Ifølge dokumentet oppfordres det til å ta direkte kontakt med gravemaskinfører ved spesielle ønsker. Brevet er sendt fra Sektor skole, oppvekst og kultur i Meråker kommune og er adressert til Myra vel og beboerne på Myra. Av selve brevet fremkommer at tid for oppsummeringen var mandag 21.6.98.

I et brev fra Meråker kommune til Elkem, NT-fylkeskommune, arkitekt Sivert Hegdahl og Meråker kommune v/Stein Funderud datert 02.11.1998, inviteres det til møte angående boligområdet Myra. Av brevet fremgår at det etter møtet med de nevnte adressatene også vil avholdes et møte med beboerne på Myra. Av brevet fremgår at «det foreligger noe misfornøydhet fra enkelte av beboerne ang. dette renoveringsprosjektet». Det fremgår videre at det «derfor er viktig å få til et møte for å klargjøre og diskutere denne saken og videre fremdrift.»

Revisor har forhørt seg med en entreprenør som har hatt andre oppdrag i området, om dette tiltaket. Entreprenøren kan ikke huske at han har hatt oppdrag for kommunen i forbindelse med dette, annet enn gangveiføringen (se egen omtale under).

Revisor er ikke kommet over andre dokumenter som dokumenterer disse arbeidene.

3.5.4 Tiltak i regi av Meråker kommune 1998/1999 (Opparbeidelse av gangvei, Kopperå)

I en ordrebekreftelse fra entreprenør (Ordre nr. 990329) til Teknisk etat i Meråker kommune fremgår at det er gjort et arbeid knyttet til opparbeidelse av gangvei i Kopperå. Ordrebekreftelsen har ordredato 28.07.1998 og leveringsdato 01.09.1999. Ordrebekreftelsen omhandler opparbeidelse av gangvei og gir en oppstilling av aktiviteter, utstyr og materiell som inngår i arbeidet (antall enheter, enhetskostnader og total kostnad per aktivitet). I ordrebekreftelsen er det blant annet oppført bruk av stor og liten gravemaskin, hjullaster, traktor, veirør i ulike dimensjoner, dynamitt og tenner for dynamitt, PVC-rør, bend grenrør, dreneringsrør, transport av stein, tilkjørt grus og matjord, samt såvare og gjødsel. Totalsummen for arbeidene er oppgitt til 154 760,5 kroner inkludert MVA. Det fremgår ikke klart av dokumentet hvor i Kopperå tiltaket er gjennomført.

Revisor har intervjuet entreprenøren om tiltaket. Tiltaket ble gjennomført i 1998/1999. Ifølge entreprenøren gjelder tiltaket opparbeidning av gangvei som går langs hovedveien på oversiden av Myra-området (mellom arbeiderboligområdet og idrettsplassen). Gangveien strekker seg fra innkjøringen til arbeiderboligområdet i nord-vest til innkjøringen i nord-østre hjørne av området. Entreprenøren er usikker på alle detaljene rundt dette tiltaket. Entreprenøren har ikke dokumenter som gjør det mulig å ettergå detaljene nærmere, og må derfor støtte seg til hukommelsen. Ut fra hukommelsen og opplysninger som fremgår av ordrebekreftelsen tror entreprenøren at det ble foretatt noen mindre sprengningsarbeider (15 hull med ca. 1,6 kg dynamitt i hvert) i området ved innkjøringen i nord-vest. Han tror dette ble gjort for å bedre trafiksikkerheten i området. Entreprenøren sier at det er benyttet åpen grøft langs gangveien, og at det ikke er drenert der. Entreprenøren tror at det ble lagt stikkrenner og litt drenering for å lede vekk overflatevann i et avgrenset område knyttet til innkjøringen i nord-vest. Det foreligger ikke en oppdragsbeskrivelse for arbeidet som ble gjort. Entreprenøren husker ikke om det ble utarbeidet byggesøknad eller gjennomført nabovarsling i forbindelse med dette tiltaket.

3.5.5 Tiltak på Myra i regi av Meråker kommune i perioden 2003-2007

I oppstartsmøtet med kommunedirektøren og konstituert sektorsjef SKU opplyses det om at det høsten 2005 ble påstartet et arbeid med fornying av vann og avløpsanlegget på Myra-området. Kommunen har 4-5 arkivbokser med dokumentasjon tilknyttet dette tiltaket. Anbudsprosessene knyttet til etableringen av vann og avløpsanlegget ble foretatt i 2004, men selve arbeidene med anlegget startet i 2005 og varte til 2007. Ifølge kommunedirektøren og konstituert sektorsjef var bakgrunnen for tiltaket et pålegg fra fylkesmannen, som innebar at

kommunen måtte sanere det gamle systemet som var bygd ut under Elkem sitt eierskap av boligene på Myra-området.

Entreprenøren for arbeidene sier at kommunen på begynnelsen av 2000-tallet inviterte til anbudskonkurranse om legging av nytt vann og avløpsanlegg i Kopperå, inkludert arbeiderboligområdet Myra. Ifølge entreprenøren var det i utgangspunktet lagt opp til at det skulle graves mye på Myra-området. Entreprenøren visste imidlertid at anlegget på Myra var av relativt ny dato og foreslo at kommunen burde inspisere det eksisterende anlegget, før de besluttet at det måtte graves nytt. Entreprenøren sier at inspeksjon med kamera bekreftet at det var mye nye rør på Myra-området. Det ble derfor besluttet at det ikke var nødvendig å grave nye rør som forutsatt i anbudsdokumentene/kravspesifikasjonen. Entreprenøren sier at det i utgangspunktet skulle settes opp en, to eller tre lett-kummer på området og at hvert hus skulle kobles til en av disse. Kommunen ønsket imidlertid at det skulle være en kum på hver tilkobling/bolig. Beslutningen om at hver bolig skulle tilknyttes en egen lett-kum omtales ifølge entreprenør som endring nr. 19 i referat fra byggemøtene.

Tidligere avdelingsingeniør i Meråker kommune forteller også at kommunen valgte å benytte noe av det eksisterende ledningsanlegget som Elkem hadde fått lagt på Myra i midten/slutten av 90-tallet, da kommunen skulle oppgradere vann og avløpsanlegget i Kopperå på 2000-tallet. Traseene på Myra ble derfor ikke gravd opp igjen for legging av nye rør, men det ble etablert koblingskummer knyttet til hvert hus. Tidligere avdelingsingeniør bekrefter at de eksisterende avløpsledningene på Myra ble inspisert med video for å undersøke for lekkasjer, setninger og fall. Dette for å være sikker på kvaliteten på de eksisterende traseer som ble benyttet.

Ifølge entreprenøren ble det i forbindelse med disse arbeidene ikke lagt drenering på nye områder av Myra - det var kun utskiftning av eksisterende drengsledninger som ble gjennomført.

Entreprenøren sier at det opprinnelig var snakk om å grave en bit på Myra, men at dette ikke ble gjennomført. Entreprenøren sier han gav priser på det arbeidet kommunen hadde spesifisert i kravspesifikasjonen/anbudet. Som nevnt ovenfor visste entreprenøren fra tidligere arbeid han hadde gjort på Myra at det var lagt mye nytt, og at opprinnelig prosjekt kommunen hadde lagt opp til var for ambisiøst.

Det var Rambøll som utarbeidet prosjekttegninger for anlegget som ble bygget på 2000-tallet. Tidligere avdelingsingeniør mener å huske at man ikke gravde hele trasen på Myra slik den var prosjektert i prosjekttegnene. Dette hang sammen med at det eksisterende anlegget på

Myra var byttet ut få år i forvegen og hadde en god nok standard til at det kunne benyttes videre.

Tidligere avdelingsingeniør forklarer at avløp og drenering (drens) er to adskilte systemer. Avløpet er et tett anlegg som skal føre kloakk uten lekkasje fra boliger og til kum eller kommunalt renseanlegg. Drens tar opp og fører vekk takvann og overvann fra bakken. Tidligere avdelingsingeniør mener at eksisterende drens, som var lagt da Elkem eide anlegget, ble reparert/oppgradert ifm. kommunens prosjekt på 2000-tallet. Endringsmelding nr. 19 (omtalt i referat fra byggemøter og påpekt av revisor) er ifølge tidligere avdelingsingeniør endring ved reparering av eksisterende drens.

Tidligere avdelingsingeniør sier at man sikkert kunne vurdert en løsning uten å reparere drenerør på Myra, men at dette ville vært i strid med prosjekteringa. Da kommunen gjennomførte arbeidene på 2000- tallet tok man, ifølge tidligere avdelingsingeniør, for gitt at Elkem hadde vurdert behovet for og konsekvenser av drens, i forbindelse med arbeidene de fikk utført på 90-tallet (jfr. omtale over). Tidligere avdelingsingeniør peker også på at Rambøll hadde vært inne og prosjektert anlegget som kommunen skulle bygge. Ifølge tidligere avdelingsingeniør reparerte kommunen derfor eksisterende dreneringsledning, uten at det ble gjort noen nærmere vurdering av hvilke konsekvenser videreføring av eksisterende drenering kunne ha for Myra.

Av Forvaltningsdokumentet som ble utarbeidet i 1998 framgår det at enkelte av husene på Myra står på tømmerflåter og at disse bør ligge under vann for ikke å råtne. Tidligere avdelingsingeniør sier at det var kjent og diskutert i kommunen at enkelte av husene på Myra stod på slike flåter. Tidligere avdelingsingeniør kan ikke huske at det ble gjort noen nærmere vurdering av dette under anleggsfasen og mulige konsekvenser knyttet til drenering, i forbindelse med oppgraderingen av vann og avløpsanlegget på Myra på 2000-tallet. Hva som var vurdert under prosjekteringen er ikke tidligere avdelingsingeniør kjent med. Revisor har ikke funnet dokumentasjon som viser om det ble gjort en nærmere vurdering av konsekvenser knyttet til videreføring av drenering på Myra, i prosjekteringsfasen. Entreprenøren sier han ikke har noe kjennskap til Forvaltningsdokumentet som kommunen og fylkeskommunen utarbeidet for Myra i 1998.

Tidligere avdelingsingeniør sier at det i forbindelse med igjenfylling av grøfter ikke ble tilført noen nye masser, men at man benyttet stedlige masser for igjenfylling. For å kompensere for setninger / ujevnheter i grunn ble det imidlertid etterfylt lette masser.

Ifølge tidligere avdelingsingeniør ble det i forbindelse med legging av hovedledningen for avløp, i perioden 2003-2007 ikke sprengt i området Myra, men i traseene for avløp i Kopperå

var det til dels mye sprengning. Dette var også tilfellet i hoved-traseen som går på nedsiden av hele området. Entreprenøren sier også at det ikke ble sprengt på selve Myra-området, men nedenfor. Ifølge entreprenøren fant sprengningen sted langt nedenfor eiendommen til eier av Gnr 49 bnr 299. Entreprenøren sier at sprengningen ikke berørte grunnen på selve Myra-området. Tidligere leder for kulturetaten sier at det for å få fram ledningsnett fra overforliggende hus ble sprengt bort en fjellknatt ovenfor huset til Tove Holm (Myra 7).

Når det gjelder nabovarsling i forbindelse med arbeidene kommunen gjennomførte, sier entreprenøren at det ble gjennomført et allmøte med alle beboerne i regi av kommunen, og at det ble snakket med alle boligeierne før arbeidene tok til. Entreprenøren sier at det var enighet med beboerne om at det måtte dreneres for å få kjellerne tørre. Ifølge entreprenøren gjennomførte kommunen regelmessige befaringer av anleggsarbeidet. En innleid byggeleder og en fra kommunen befarte strekk for strekk etter hvert som arbeidene gikk fremover.

Tidligere avdelingsingeniør ble ansatt i Meråker kommune i 2005 og var ikke involvert i utformingen av kravspesifikasjon/anbud for arbeidene på vann og avløpsanlegget som kommunen fikk utført på 2000-tallet. Tidligere avdelingsingeniør mener at nødvendige søknader til kommunen ifm. dette tiltaket ble utarbeidet av prosjektør (Scandiaconsult, senere hetende Rambøll). Entreprenøren sier at det ble sendt inn byggesøknad for de arbeidene som skulle gjøres på Myra. Revisor har mottatt dokumentasjon som viser at søknad om tillatelse til legging av nye avløpsledninger og pumpestasjoner langs E14 og i Kopperå ble behandlet og enstemmig vedtatt i komite for kommunal utvikling den 10.august 2004 (sak 041/04).

I kommunens papirarkiv har revisor funnet dokumentet «gjenpart av nabovarsel for tiltak etter plan- og bygningsloven. Ifølge gjenpart av nabovarselet søkes det om tiltak (anlegg) som krever tillatelse etter plan og bygningsloven § 93. Det fremgår at søknaden er lagt ut på ansvarlig søkers besøksadresse, som er oppgitt til Scandiaconsult AS, IISvikveien 22, 7493 Trondheim. Gjenparten er signert av ansvarlig søker 19.mars 2004. Det fremgår at nabovarselet er sendt som rekommandert sending til beboere i Kopperå den 22.mars 2004.

Tidligere avdelingsingeniør påpeker at forberedelsene av dette tiltaket skjedde før han ble ansatt i kommunen og at opplysningene han gir om nabovarsling er basert på antagelser fra hans side. Tidligere avdelingsingeniør mener at kommunen avholdt fysiske møter med beboerne før de gikk i gang med oppgraderingen av vann- og avløpsanlegget på 2000-tallet. Tidligere avdelingsingeniør mener at det ikke ble uttrykt bekymringer fra beboerne ifm. at man skulle gå i gang med oppgradering av vann- og avløpsanlegget på Myra. Tidligere avdelingsingeniør kan ikke bekrefte om det ble sendt ut skriftlig nabovarsel, men påpeker at dette vil gå fram av byggesaken i regi av Rambøll. Ifølge saksopplysninger gitt i behandlingen av sak 041/04 i komite for kommunal utvikling ble alle naboer varslet om tiltaket. Ifølge

saksopplysningen kom det kun inn en uttalelse til planen. Revisor forstår det slik at uttalelsen var fra NTE og gjaldt føring over Kontordammen.

Revisor har funnet et brev i kommunens papirarkiv datert 30.03.2004 hvor det informeres om at det den 15.april 2004 skulle avholdes orienteringsmøte på Friheim om utbygging og rehabilitering av avløpsanlegget i Kopperå. Av brevet fremgår at det vil bli orientert om fremdriftsplan for bygging av nytt og rehabilitering av det gamle avløpsnett, samt kostnadene ved påkobling til kommunalt avløpsnett, årsavgifter m.m. Det fremgår ikke entydig hvem brevet er sendt til.

Eier av Gnr 49 bnr 299 sier at han bodde i Stjørdal i perioden da det ble anlagt ny vann- og avløpsledning, og er usikker på om han fikk beskjed om at det skulle foretas gravearbeider. Eier husker imidlertid at tilkoblingsavgifta kom i etterkant.

Eier av Gnr 49 bnr 299 sier at det i forbindelse med gravearbeider på Myra i 2004 var en beboer bosatt i Kopperå som advarte en entreprenør om risikoen ved å gjennomføre gravearbeider på Myra-området. Ifølge eier av Gnr 49 bnr 299 avfeide entreprenør disse advarslene. Denne episoden omtales også av tidligere sjef for kulturenheten, men revisor har ikke fått den verifisert av personer som kan ha vært involvert i selve hendelsen.

3.5.6 Tiltak på Myra i regi av Meråker kommune, Myra vel og Kopperå IL 2008/2009 (Veilys, ballbinge/lekeplass)

Veilys

I et brev fra Sektor for kommunal utvikling i Meråker kommune til Myra vel datert 24.10.01 fremgår følgende: «Vi er klar over at gatebelysningen mangler og at ønske om at ny installeres. Når det gjelder en slik fornyelse kan vi nevne at regnskapene for første del av prosjektene både for Myra og Kontordammen er sluttført. Nye midler må derfor skaffes til veie før man kan få utført dette arbeidet. Hvordan dette skal finansieres er ikke diskutert. Vi foreslår også her at velforeningen tar de nødvendige kontakter om de ønsker å realisere dette».

Ifølge referat fra møte mellom Myra Vel og Meråker kommune avholdt 10.11.08 ble «de gamle veilysene i gata mellom husrekkene på Myra tatt ned da kommunen la inn vann- og kloakk samt forbedret "gata" mellom husrekkene for flere år siden». Disse lysene og stolpene var utgått på dato. Ifølge møtereferatet hadde «noen i det kommunale systemet antydnet at det skulle komme opp noe nytt, men ingenting har skjedd».

I møtet blir det gitt klarsignal for at midler fra Riksantikvaren, til utetiltak på Myra, kan stilles til disposisjon ifm. reetablering av veilys. Det forutsettes at kulturminnemyndighetene blir forelagt valg av armaturer og plan for oppsett. Av referatet fra møtet fremgår at Myra Velforening vil

sette opp 6 lyspunkter i denne omgang - med plassering slik forvaltningsdokumentet beskriver. Tidligere leder for kulturetaten sier at kommunen ble spurt om valg av armaturer og om hvor lysene skulle plasseres. Ifølge tidligere leder for kulturetaten ble armaturer valgt etter forslag i Forvaltningsdokumentet.

Den 15.mai 2009 mottar Myra velforening pristilbud fra Kopperå Elektro AS på gatebelysning i boligfeltet på Myra. Ifølge tilbudet kan Kopperå Elektro levere utstyr og utføre installasjonen for kr 75000 + mva. I tilbudet fra Kopperå elektro anslås arbeidsomkostninger for hele prosjektet, inklusive dokumentasjon og meldinger prissatt til kr 15000. Det fremgår av tilbudet at nedgraving og opp-vatring av fundamentene (1 m dybde) ikke er med i pristilbudet.

Av referat fra møte mellom Myra Vel, Kopperå IL og Meråker kommune den 23.09.09 fremgår at kommunen satte fram forslag som innebar at Meråker kommune tok det økonomiske ansvaret for å få satt opp veilyss på Myra i Kopperå. Videre fremgår av referat fra møtet at Myra vel tar ansvaret for å grave ned fundamentene for lysmastene og vatre opp disse. Fra referatet fremgår at kabel er lagt sommeren 2009 i forbindelse med annen graving i området, og at kostnadene er forskuttet av Meråker kommune.

Ballbinge

Den 18.09.08 søker Kopperå IL Meråker kommune om tilskudd til opparbeidelse av lekeplass med ballbinge på Myra i Kopperå. Av søknaden fremgår at Kopperå IL har startet arbeidet med å utbedre/opparbeide en leke- og aktivtetsplass for barn og unge m.fl. på Myra i Kopperå. I søknaden skriver Kopperå IL at det er Meråker kommune som er grunneier for det aktuelle arealet og at tomte tidligere har vært brukt som lekeplass. Ifølge søknaden går planene i første omgang ut på å gjennomføre nødvendig grunnarbeider på området med planering, oppgrusing og drenering. Det henvises til at kommunens tekniske etat har kostnadsberegnet dette arbeidet til kr 60 000 og at samme etat har sagt seg villig til å gjennomføre prosjektet høsten 2008 mot at finanseringen er på plass. Videre går planene ut på å etablere en mini-ballbinge og sette opp en del lekeapparater. Kopperå IL søker Meråker kommune om bistand til gjennomføring av nødvendige grunnarbeider på Myra fra kommunens tekniske avdeling til en stipulert verdi av kr 60 000.

Den 23.09.09 avholdes et møte mellom Kopperå IL og representanter fra teknisk etat og kulturenheten i Meråker kommune. Av referat fra møtet fremgår at ballbinge på Myra er vedtatt i kommunestyret med en kostnadsramme på 400 000 kr. Det påpekes i referatet at det må foretas undersøkelser slik at man er sikker på at det er kommunal, og ikke Elkems, grunn der ballbingen skal bygges. Grunnarbeidet på hele området (ballbinge og lekeplass) er estimert til å komme på ca. 60 000 ifølge teknisk etat. Det fremgår videre av referatet at kommunen selv

må sende byggesøknad på prosjektet og at sektorsjef kulturetaten får ansvar for dette. Saksbehandler i kommunen har på forespørsel fra revisor uttalt seg om søknadsplikten for tiltaket. Saksbehandler har vist til en sak behandlet av Fylkesmannen i Oslo og Akershus fra 2009 hvor det ble lagt til grunn at en ballbinge på 390 m² kun var meldepliktig (ikke søknadspiktig) etter plan og bygningsloven fra 1985, jf. § 86 a.

Tidligere sektorsjef kommunal utvikling opplyser at lekeplassen og ballbingen er etablert i to etapper. Tidligere sektorsjef mener at første fase av utbyggingen ble foretatt på 1970-tallet, mens andre del med ballbingen, ble gjennomført i 2009. Tidligere sektorsjef sier i intervju at hun er blitt fortalt at det i første fase ble gravd ut myrmasse på lekeplassen og fylt tilbake faste masser. Tidligere sektorsjef ble fortalt at det var flakfjell i området med slepper mellom. Ifølge tidligere sektorsjef kan igjenfylling av sleppene ha hatt innvirkning på vanntilførselen til Myra-området.

Tidligere sjef for kulturetaten sier at han ikke var så mye involvert i dette tiltaket, men at han bistod Kopperå IL og hadde ansvar for å sende inn søknad om spillemidler til etablering av ballbingen (nærmiljøanlegg). Han var ikke involvert i teknisk utforming av ballbingen (kun det som gikk på universell utforming). Tidligere sjef for kulturetaten sier at det var Kopperå IL som var tiltakshaver og at han ikke husker om det ble utarbeidet byggesøknad. Konfrontert med opplysninger om at det var han som hadde fått ansvar for å sende inn byggesøknad (jfr. opplysninger over) skriver tidligere sektorsjef i en epost til revisor at han må ha glemt å sende byggemelding, men at han ikke husker detaljene i denne saken. Kommunen finner ikke byggesøknad for dette tiltaket i arkivet.

Tidligere sjef for kulturetaten vet ikke noe om teknisk utførelse av anlegget, men sier at dette ble utført av teknisk sektor under ledelse av tidligere avdelingsingeniør. Tidligere sjef for kulturetaten sier han husker at det var en diskusjon om at det var fuktig i området, og at det ble påkjørt masse fra deponi av tunnelmasse etter kraftutbygginga. Den gamle banen hadde ellers fått påkjørt slagg fra smelteovnene i nærheten. Tidligere sjef for kulturetaten betviler at det ble gjort noen vurderinger av hvordan grunnarbeid ifm. etablering av ballbingen kunne påvirke vanninnholdet i grunnen under arbeiderboligområdet på Myra. Tidligere leder for kulturetaten sier at det hadde vært snakk om dette tiltaket i lang tid og at man valgte enkleste vei for å få utført arbeidet. Det var ifølge tidligere leder for kulturetaten Meråker kommune som stod for grunnarbeidene ved å tilføre stabil masse.

Tidligere avdelingsingeniør sier at Kopperå idrettslag i slutten av 2008-09 søkte om spillemidler til en ball-binge og at det var relativt tørt i dette området ved anleggelse av denne. Tidligere avdelingsingeniør sier han ikke vet om det på området hvor ballplassen ble anlagt var drenert tidligere.

3.5.7 Tiltak på Myra i regi av Meråker kommune i 2020

I et notat fra Sektor kommunal utvikling i Meråker kommune datert 09.januar 2020 gis en orientering om steinutglidning på gnr/bnr 0049/0235 Kopperå. Av notatet fremgår at VA-avdelingen ved Meråker kommune den 15.10.2019 ble oppringt av Politiet angående et ras ved Myra i Kopperå. På bakgrunn av politiets melding foretok VA-avdelingen en befaring. Under befaringen ble det avklart med fungerende sektorsjef at utglidning av en steinblokk var på kommunal eiendom. VA-avdelingen informerte politiet om hva som ble observert i Kopperå og at en ingeniørgeolog skulle bestilles for vurdering av utglidningen. Politiet vurderte situasjonen dit hen at det ikke var nødvendig med noen besiktigelse for nødetatens del og at det ikke var noen fare for liv og helse. Det ble besluttet å bestille geolog for vurdering av eventuell videre fare for utglidning/ras. Enhetsleder VVA reiste også opp til Kopperå og møtte de VA-ansatte for selv å gjøre seg kjent med utglidningen. Vurdering av fjellskrenten ble opprettholdt. Rambøll ble kontaktet og befaring med ingeniørgeolog ble avtalt den 17.10.2019.

Befaring med ingeniørgeolog fra Rambøll ble gjennomført 17.10.2019 sammen med enhetsleder VVA. Ingeniørgeologens utarbeidet i etterkant av befaringen notatet «Kopperå – Vurdering av bergskjæring». Ifølge notatet deltok også eier av Gnr 49 bnr 299 på befaringen. Ifølge notatet kom også en representant fra Meråkerposten til under befaringen i Kopperå.

I notatet fra ingeniørgeologen datert 25.10.19 fremgår at «bergblokka som er avløst fra bergskjæringen og som ble funnet nedenfor bergskjæringen er ca. 0,5-1 m³. Det er tydelig at løsnemrådet er 2-3 meter lenger opp fra der blokka har havnet». Ingeniørgeologen vurderer at det er behov for tiltak for å sikre stabilitet i bergskjæring. Dette for å trygge ferdsel oppe på skjæring og under skjæring. I rapporten anbefales at det utføres bolting etter nærmere anvisning gitt i rapportens vedlegg.

Rapporten beskriver også 3 alternativer til sikring som kan være like gode:

1. En alternativ løsning er å ta ned blokkene med en gravemaskin med pigg og grabb. Pigg og graving må imidlertid gjøres med stor forsiktighet, og maskin må befinne seg til side for bergblokkenes nedfallssone. Det må forventes at det kan komme store nedfall.
2. En annen metode for rensk er å fjerne steinblokkene ved bruk av luftpute som legges i sprekker og som ekspanderer med trykkluft. Det kan her være vanskelig å få puter inn i sprekke som til dels er lukkede og til dels løsmassefylte.

3. Nedsprenging av blokker kan utføres, men dette er ikke en foretrukket løsning så nær bebyggelse.

I en epostutveksling mellom enhetsleder VVA i Meråker kommune og ingeniørgeolog i Rambøll, datert 30.oktober 2020 spør enhetsleder om Rambøll kan revidere rapporten med ett alternativ som går ut på å legge på masse oppunder skrenten. Enhetsleder skriver at løse steiner eventuelt kan løsnes ned i fyllinga, og avslutter eposten med at metoden må forankres faglig. Ingeniørgeologens svar er følgende: «det første som slår meg er at det er ok, men vi vet jo ikke noe om hva vi har i grunnen under der med tanke på hva som skjer når man legger en fylling oppå de naturlige massene der. Det er over marin og så er det vel myr eller morene i bunn av skråning: Det må vel gjøres en vurdering av stabilitet hvis man skal utføre dette».

Enhetsleder VVA skriver følgende tilbake til ingeniørgeologen: Området ligger på ca 320moh. Like nedenfor er det en rørtrase for vann og avløp. Er det mye arbeid å ta en vurdering av dette?»

I en ny epost til ingeniørgeologen skriver enhetsleder at «entreprenør har fløssfjell og jordmasser liggende like ved. Mener vi går for fløssfjell med ev jordmasser på overflata? Helling på ½ skulle gå bra.»

Ingeniørgeologen svarer enhetsleder at «det burde være greit hvis det legges på berg.»

Senere på dagen den 30 oktober 2020 sender enhetsleder korrespondansen mellom seg og ingeniørgeologen videre til kommunedirektøren og sektorleder SKU. I oversendelsen skriver enhetsleder at han selv ringte til eier av Gnr 49 bnr 299 samme dag og informerte om at de skulle begynne i løpet av dagen, og at dette gjelder en fjellskrent som ligger på kommunal eiendom.

Entreprenøren forteller at han i 2020 ble engasjert av kommunen for å sikre et område, etter at en stein hadde glidd ut i skråningen nedenfor Myra. Ifølge entreprenøren var det ikke snakk om et ras, kun en enkelt stein som hadde glidd ut. Entreprenøren fikk beskjed om hendelsen fra kommunen og gjennomførte en befaring sammen med enhetsleder VVA fra Meråker kommune. Kommunen hadde leid inn Rambøll for å vurdere alternative måter å sikre området på. Rambøll kom med forslag til hvordan sikringen kunne gjennomføres. Etter befaringen foreslo entreprenøren en annen løsning for sikring enn det som var skissert i rapporten fra Rambøll. Entreprenøren sier at kommunen sjekket ut forslaget hans

med Rambøll, som vurderte det dithen at forslaget fra entreprenøren innebar en tilfredsstillende sikringsløsning.

Eier av Gnr 49 bnr 299 sier at det lille raset som gikk i skråningen nedenfor Myra-området i 2019 skjedde ca. 10 meter nedenfor området hvor det var foretatt sprenging i forbindelse med anleggelse av vann- og avløpsanlegget i 1998. I forbindelse med oppfølging av raset engasjerte kommunen Rambøll på prosjekteringsiden. Ifølge eier av Gnr 49 bnr 299 skisserte Rambøll to alternativer for sikring av området, herunder bolting og fylling. Eier av Gnr 49 bnr 299 mener at tiltaket som ble valgt med fylling ble gjennomført for å «skjule» spor etter sprengningen og ut-dreneringen.

Kontrollutvalgsmedlem sier at det i ettertid av Rambøll-rapporten er kommet dokumentasjon som viser at utbedringstiltakene etter raset i 2019 var i samsvar med Rambøll sine vurderinger. KU-medlemmet sin oppfatning er at eier av Gnr 49 bnr 299 bare fikk en telefon fra entreprenør om at det ville bli utført tiltak i rasområdet. Tiltakene som ble gjort var da en utfylling, som senere viste seg å være i tråd med Rambøll sine uttalelser.

Entreprenøren som utførte sikringsarbeidene, sier at naboer ble gjort kjent med hva som skulle gjøres. Ifølge entreprenøren var det ikke noe nabovarsling for dette tiltaket, men det ble snakket med eier av Gnr 49 bnr 299. Det var ifølge entreprenøren heller ikke utarbeidet noe søknad til kommunen i forbindelse med dette tiltaket.

3.6 Nærmere om oppfølging av Forvaltningsdokumentet

Tidligere sjef for kulturetaten sier at de som kulturminneetat hadde ansvaret for Forvaltningsdokumentet. Ifølge tidligere sjef for kulturetaten var det ikke tilstrekkelig samarbeid mellom kulturetaten og teknisk sektor knyttet til oppfølging av Forvaltningsdokumentet. Tidligere sjef for kulturetaten mener det har vært en god oppfølging av Forvaltningsdokumentet når det gjelder det eksteriørmessige. Revisor har funnet en del dokumentasjon for at kommunen har hatt fokus på eksteriørmessige hensyn (utskifting av panel, maling, vinduer etc.). Blant annet er det søkt om tilskudd fra ulike aktører som bistår med midler til kulturminneforvaltning. Kunnskapen i Forvaltningsdokumentet som gjelder grunnforholdene, at enkelte av husene er fundamentert på treflåter og betydningen dette kunne ha for utførelsen av grunnarbeider, har ifølge tidligere sjef for kulturetaten falt mellom to stoler. Tidligere sjef for kulturetaten mener at de kanskje burde ha engasjert seg mer og etterspurt hos teknisk sektor om kunnskapen og veiledningene om utførelse i Forvaltningsdokumentet.

Tidligere sektorsjef for kulturetaten sier at hans enhet ikke ble forelagt saken om utskifting av vann og avløp på 2000-tallet. Tidligere sektorsjef for kulturetaten mener at det var opp til ledelsen i teknisk sektor å involvere kulturetaten. Ut fra at det forelå et Forvaltningsdokument

med sikte på bevaring av området burde kulturetaten vært involvert. Ifølge tidligere leder for kulturetaten går det tydelig frem av Forvaltningsdokumentet at området ikke må dreneres. Tidligere sektorleder sier han stusset på at saken ikke ble lagt fram for kulturetaten for uttalelse og at han angrer på at han ikke grep inn og sørget for at de fikk uttalt seg om saken. Ifølge tidligere sjef for kulturetaten ble arbeidene med vann og avløp planlagt og ledet av ansatte ved teknisk etat. Tidligere sektorsjef sier at det uten tvil ville bidratt til større årvåkenhet om grunnforholdene på Myra dersom kulturetaten hadde vært involvert i, eller orientert om, arbeidene med vann og avløp. Tidligere sjef for kulturetaten er usikker på årsaken til at teknisk sektor ikke involverte kulturetaten i planene med vann og avløp, men sier at de vel mente at dette var en sak for teknisk sektor. Tidligere sjef for kulturetaten sier at det ikke alltid var godt samarbeid mellom teknisk sektor og kulturetaten. Han sier at teknisk sektor mente at kulturetaten la seg for mye borti ansvarsområdene til teknisk.

Ifølge tidligere sjef for kulturetaten var en ansatt i teknisk sektor involvert i utarbeidelsen av Forvaltningsdokumentet. Han vet ikke om de ansvarlige ved teknisk sektor hadde god nok kunnskap om Forvaltningsdokumentet. Tidligere sjef for kulturetaten sier at det var innleide ressurser som ledet prosjektet med vann og avløp og at disse tydeligvis ikke hadde kunnskap om Forvaltningsdokumentet.

Tidligere sektorsjef for kommunal utvikling antyder at det var noe dårlig kommunikasjon mellom kulturenheten, som hadde kunnskap om Forvaltningsdokumentet for Myra-området, og teknisk enhet. Søknader om tilskudd som gikk på vedlikehold av arbeiderboligene ble behandlet av kulturenheten. Tidligere sektorsjef sin oppfatning var at kulturenheten var mer opptatt av estetikk (som linoljemaling og liggende panel) enn av grunnforholdene og de påviste setningsskadene på arbeiderboligene.

Tidligere sektorsjef kommunal utvikling er usikker på om det ble tatt inn noen forbehold basert på retningslinjer gitt i Forvaltningsdokumentet, ved ny utbygging av vann- og avløpssystemet (2000-tallet). Hun antyder at eventuelle forbehold kan finnes igjen i anbudsdokumentene. Revisor har ikke teknisk kompetanse og dermed ikke forutsetninger for å vurdere om de tekniske spesifikasjonene i anbudet ivaretar forhold omtalt i Forvaltningsdokumentet. Revisor har imidlertid gått gjennom anbudsdokumentene og finner ikke at retningslinjer/kunnskap i Forvaltningsdokumentet er omtalt eksplisitt. Tidligere sektorsjef mener at folk i Meråker var kjent med grunnforholdene på Myra allerede før Forvaltningsdokumentet ble utarbeidet. Kommunens tekniske avdeling var involvert i forbindelse med utarbeiding av reguleringsplanen for Kopperå, men mindre delaktig i arbeidet med forvaltningsplanen.

Tidligere sektorsjef sier at prinsippene om ut-drenering av myr (i dette tilfellet Myra) og hva dette vil kunne føre til bør være en del av basiskunnskapen for forvaltningen av området. Hun

mener at det kanskje var mindre kunnskap om forhold som kunne medføre at tilførselen av vann til Myra ble borte, eksempelvis anleggelsen av lekeplassen, senere ballbingen.

Tidligere ansatt i Elkem sier at han ikke er veldig kjent med Forvaltningsdokumentet, men mener at det ble utarbeidet på 90-tallet. Ifølge denne informanten var det allment kjent i Kopperå at arbeiderboligene på Myra var bygd på flåter.

Eier av Gnr 49 bnr 299 mener at kommunen ikke har tatt hensyn til Forvaltningsdokumentet i sine behandlinger og tiltak. Eier uttaler at det også før Elkem overtok smelteanlegget var kjent at man skulle legge tilbake torv ved graving i området og at det ikke måtte skje drenering.

Kontrollutvalgsmedlem er ikke kjent med hvordan kommunen har tatt hensyn til Forvaltningsdokumentet. Kontrollutvalget har bedt om dokumentasjon for å få svar på dette, men har ikke fått noe fra kommunen. Kontrollutvalgsmedlem mener at forvaltningsdokumentet og salgskontraktene gir retningslinjer for hvordan kommunen skal forvalte området. Kontrollutvalgsmedlem mener punkt 7 i kjøpekontrakten mellom Elkem og eier av Gnr 49 bnr 299 belyser dette. Revisor har mottatt kopi av kjøpekontrakten som ble inngått den 28.10.09 i forbindelse med at eier av Gnr 49 bnr 299 kjøpte tomten av Elkem. Punkt 7 i kjøpekontrakten sier at «Naboer, kommune og Selger skal ha adgang til å legge vann, kloakk og elektriske ledninger over tomten når de blir lagt på en forsvarlig måte og slik at de ikke hindrer utnyttelsen av tomten. Etter at arbeidet er utført skal terrenget og beplantning bringes tilbake til den stand det hadde på forhånd. Reparasjoner kan foretas på samme betingelser.»

3.7 Drøfting/vurdering

3.7.1 Kommunen skal ta hensyn til aktuelle føringer og aktuelt regelverk ved gjennomføringen av tiltak for Myra-området

Arbeiderboligområdet Myra er regulert til spesialområde bevaring. Området er ikke vernet etter Kulturminneloven, men skal forvaltes etter bestemmelser i plan- og bygningsloven. Det er i tillegg utarbeidet et forvaltningsdokument som gir nærmere retningslinjer og veiledning for hvordan Myra-området skal forvaltes.

Etter revisors vurdering omhandler reguleringsbestemmelsene og Forvaltningsdokumentet i det alt vesentlige forhold som angår bevaring av arkitektur og eksteriørmessig uttrykk på Myra-området (både bygninger og uteareal). Reguleringsbestemmelsene og Forvaltningsdokumentet gir i liten grad konkrete føringer når det gjelder tiltak i grunnen. Et unntak er at Forvaltningsdokumentet antyder at det ved planering ifm. utbedring og oppfylling av uteområdet (plener, veiføringer) bør benyttes lette masser som bark og leca. Det er for øvrig ingen konkrete føringer eller anbefalinger knyttet til teknisk utførelse av grunnarbeider, vann,

avløp, drenering, eller bruk av fyllmasser i ledningsgrøft. Forvaltningsdokumentet klargjør imidlertid at enkelte av bygningene er fundamentert på tømmer-flåter som må ligge under vann for ikke å råtne. Etter revisors skjønn kan denne opplysningen tolkes som et uttrykk for at det bør utvises varsomhet ved gjennomføring av tiltak som kan påvirke vannbalansen i myra (eks. drenering).

Data gir holdepunkter for at det kan ha vært noe dårlig kommunikasjon mellom kulturetaten og teknisk enhet knyttet til oppfølging av Forvaltningsdokumentet. Ut fra innholdet i Forvaltningsdokumentet vurderer revisor det som naturlig at kulturenheten har hatt den mest fremtredende rollen når det kommer til oppfølging av dette. På den annen side uttrykker reguleringsbestemmelsene og Forvaltningsdokumentet at formålet er å bevare arbeiderboligområdet. Etter revisors skjønn må formålet med reguleringsbestemmelsene og Forvaltningsdokumentet tolkes bredt. Dette innebærer at forhold som ikke er direkte omtalt i reguleringsplan eller Forvaltningsdokumentet, men som likevel er av betydning for ivaretagelse av formålet (bevaring), bør hensyntas i kommunens vurderinger og saksbehandling knyttet til tiltak. Dette taler for at også teknisk etat må forholde seg til føringer og annen kunnskap gjort rede for i Forvaltningsdokumentet.

Revisor finner holdepunkter for at kommunen sommeren 1998, som en oppfølging av planer i Forvaltningsdokumentet, gjennomførte utomhus-arbeider på Myra-området. Data indikerer at kommunen har hatt et bevisst forhold til Forvaltningsdokumentet i planleggingen av dette tiltaket. Revisor har ikke funnet dokumenter eller andre opplysninger som beskriver i detalj hvordan arbeidene faktisk ble utført. Revisor har ikke holdepunkter for å anta at dette tiltaket ble utført i strid med anbefalinger i Forvaltningsdokumentet. Revisor finner også holdepunkter for at kulturetaten i kommunen har forholdt seg til reguleringsbestemmelser og retningslinjer i Forvaltningsdokumentet i forbindelse med at det ble re-etablert veilys på Myra i 2009. Data gir også holdepunkter for at kommunen har fulgt opp Forvaltningsdokumentet med hensyn til vurdering av ulike eksteriørmessige arbeider (maling, panel etc.)

Når det gjelder gjennomføring av øvrige tiltak identifisert i kap. 2 (jfr. tabell 2) er det få eller ingen klare holdepunkter for at kommunen har hatt et bevisst forhold til Forvaltningsdokumentet.

Revisor går i det følgende nærmere inn på hvordan kommunen har forholdt seg til utvalgte bestemmelser i plan- og bygningsloven.

3.7.2 Kommunen skal før tiltak på Myra-området gi varsel til naboer

Revisor finner at kommunen har vært involvert i seks tiltak på Myra-området i perioden 1986-2020.

Det første tiltaket gjaldt opparbeiding av utomhus-arealer og ble gjennomført i 1998/99. Data indikerer at tiltaket dreier seg om oppfølging av planer i Forvaltningsdokumentet og at det har vært dialog med beboerne ifm. gjennomføringen.

Det andre tiltaket gjaldt etablering av gangvei i Kopperå i 1998/99. Revisor har ikke grunnlag for å fastslå om det var dialog med naboer om dette tiltaket.

Det tredje tiltaket gjaldt etablering av nytt vann- og avløpsanlegg og ble utført i regi av Meråker kommune i perioden 2003-2007. Revisor finner klare holdepunkter for at det er sendt ut skriftlig nabovarsel og at det er avholdt informasjonsmøte med beboere i forbindelse med dette tiltaket.

Det fjerde tiltaket gjaldt re-etablering av veilys på Myra og ble utført i 2009. Tiltaket ble gjennomført i samarbeid mellom Myra-vel og Meråker kommune, etter initiativ fra beboerforeningen Myra vel. Beboerne har i så måte vært kjent med og involvert i gjennomføringen av dette tiltaket.

Det femte tiltaket gjaldt etablering av ballbinge og lekeplass i området ovenfor arbeiderboligområdet på Myra i 2009. Initiativtaker for tiltaket var Kopperå IL. Det foreligger ikke byggesøknad for tiltaket eller annen dokumentasjon som verifiserer hvordan tiltaket er utført. Det er ikke klart om naboer har vært varslet om gjennomføring av dette tiltaket.

Det sjette tiltaket gjaldt sikring etter utglidning av stein i skråning nedenfor Myra og ble gjennomført i 2020. Revisor finner holdepunkter for at nærmeste nabo ble informert muntlig om arbeidene som skulle utføres.

Øvrige tiltak gjennomført på Myra i perioden 1986-2020 (jfr. kap 2) er utført i regi av NTE og Elkem på 90-tallet. Revisor har ikke funnet skriftlig dokumentasjon som kan underbygge eller avkrefte om det ble gitt varsel til naboer i forbindelse med disse tiltakene. Muntlige opplysninger fra entreprenør gir holdepunkter for at beboere ble informert muntlig i forbindelse med oppgradering av vann og avløpsanlegg i regi av Elkem på begynnelsen av 90-tallet.

3.7.3 Kommunen skal opptre aktsomt ved gjennomføringen av tiltak på Myra-området

Som vist til i vedlegg 1 kan kommunen bli pålagt et skjerpet aktsomhetsansvar som beslutningstaker eller som utførende part. En av årsakene til dette er at kommunen er lokal faginstans på plan- og byggesaksområdet.

Som nevnt foran foreligger det etter revisors skjønn ikke klare reguleringsbestemmelser eller føringer i Forvaltningsdokumentet for hvordan grunnarbeider på Myra-området skal utføres. Forvaltningsdokumentet gir imidlertid en beskrivelse av hvordan flere av husene på Myra er

fundamentert på tømmerflåter i myra. Det fremgår videre av Forvaltningsdokumentet at flåtene må ligge kontinuerlig under vann for ikke å råtne. En aktuell problemstilling i denne sammenheng er hvorvidt kommunen ved vurdering, planlegging og gjennomføring av tiltak som potensielt kan påvirke vanninnholdet i grunnen på myra, har opptrådt aktsomt med sikte på å ivareta bevaringsformålet, men også beboernes interesser generelt.

Revisor har identifisert flere tiltak gjennomført i perioden 1986 til 2020 som, sett fra et lekmanperspektiv, synes å kunne vært aktuelle for utredning med hensyn til mulig påvirkning av vanninnholdet i myra. I det videre ser vi nærmere på hvordan tiltakene som omhandler utskifting av vann, avløp og drenering på begynnelsen av 90-tallet, utomhusarbeider og etablering av gangvei mot slutten av 90-tallet, utskifting av drenering midt på 2000-tallet og mulig drenering av området ovenfor Myra i forbindelse med at det ble anlagt ballbinge/lekeplass (2009) har vært vurdert av kommunen. Revisor understreker at det i denne undersøkelsen ikke er gjort en nærmere vurdering av hvorvidt disse eller andre tiltak faktisk har påvirket vanninnholdet i grunnen på Myra. Undersøkelsen gir derfor på ingen måte grunnlag for å angi eventuelle årsakssammenhenger mellom utførte tiltak og bygningsmessige skader.

Utskifting av vann, avløp og drenering på begynnelsen av 90-tallet ble gjennomført i regi av Elkem. Revisor har ikke funnet skriftlig dokumentasjon for tiltaket og det er derfor uklart om kommunen har mottatt og behandlet søknad eller melding om dette tiltaket. At kommunen senere på 2000-tallet planla å grave nytt vann og avløp på området, og at det i den forbindelse ble gjennomført videoinspeksjon for å verifisere at det var relativt nye rør på området, kan indikere at kommunen ikke var gjort kjent med tiltaket i regi av Elkem på 90-tallet. Det er også noe uklarhet knyttet til når tiltaket ble gjennomført. Mens entreprenøren mener tiltaket ble gjennomført på begynnelsen av 90-tallet oppgir andre kilder at tiltaket ble gjennomført på slutten av 90-tallet. Ifølge opplysninger fra entreprenøren var det forut for disse arbeidene problemer med vanninntrenging i kjellerne. Entreprenøren sier at beboerne derfor var positive til at vann og avløp ble utbedret. Etter revisors skjønn indikerer dette at det kan være både fordeler og ulemper forbundet med å utbedre dreneringen. Revisor finner ikke holdepunkter for at kommunen var forelagt informasjon som gjorde det mulig å vurdere fordelene med utbedring av dreneringen opp mot mulige ulemper (uttørking og setninger).

Når det gjelder søknadsplikten viser saksbehandler til en endring i plan og bygningsloven foretatt i 1995 når det gjaldt tiltak for «konstruksjoner og anlegg». Endringen bestod i at slike tiltak nå ble søknadspliktige etter plan og bygningsloven. Selv om tiltaket ikke var søknadspliktig etter § 93, må det kunne tolkes å ha vært meldepliktig, jf. § 84. nr 1 i plan- og bygningsloven av 1985. Det fremgår av veileder til forskrift om saksbehandling og kontroll i

byggesaker (sak) fra 2003 at plan og byggesaksenheten «... skal påse at tiltaket er i samsvar med plan- og bygningslovens rammebestemmelser, og påse at tilfredsstillende kontroll blir gjennomført.» selv om saken kun er meldepliktig, og da innebærer en forenklet saksbehandling.

I 1998/1999 ble det utført utomhus-arbeider og anlagt gangvei ved Myra-området. Det er holdepunkter i data for at det i forbindelse med etablering av gangveien ble utført sprengningsarbeider og anlagt drenering for å lede vekk overflatevann i et avgrenset område ved den nord-vestre innkjøringen til arbeiderboligområdet. Revisor har ikke funnet arbeidsbeskrivelser eller dokumentasjon som viser hvorvidt og eventuelt hvordan tiltaket er behandlet og vurdert av kommunen.

På midten av 2000-tallet gjennomførte kommunen et større prosjekt med utskifting av vann- og avløpsledninger i Kopperå, inkludert på Myra. Ifølge de opplysninger revisor har innhentet ble det ifm. dette tiltaket ikke lagt drenering på nye områder av Myra, men den eksisterende dreneringen ble skiftet ut. Utskiftingen ble trolig gjort som følge av at det oppsto skade på eksisterende drenering ifm. etablering av nye kummer på området. Revisor finner ikke holdepunkter for at kommunen har gjort en nærmere vurdering av hvilke konsekvenser utskifting av dreneringen kan ha for vanninnholdet i grunnen og tømmerfundamentene som enkelte av husene står på. Også i dette tilfellet ville en nærmere vurdering måtte ta i betraktning både fordeler (tørre kjellere) og mulige ulemper (reduert vanninnhold i grunnen og mulig betydning for tømmerfundamenter) ved drenering. Revisor finner at kommunen i forbindelse med dette tiltaket benyttet seg av innleid ekspertise til prosjektering og gjennomføring. Revisor har ikke funnet dokumentasjon som underbygger at kommunen orienterte innleid ekspertise om Forvaltningsdokumentet og den spesielle fundamenteringen av husene og viktigheten av å opprettholde vannivået i grunnen på Myra. Revisor finner ikke holdepunkter for at disse momentene har vært vurdert nærmere i planleggingen eller gjennomføringen av tiltaket.

Revisor finner derimot holdepunkter for at kommunen kan ha lagt til grunn at konsekvenser av drenering hadde vært vurdert av Elkem ifm. arbeidene de fikk utført på 90-tallet. Dette kan tyde på at kommunen byttet ut dreneringen uten selv å gjøre noen nærmere vurdering av konsekvenser av dette. Revisor vil i denne sammenheng påpeke at data indikerer at tiltaket i regi av Elkem på 90-tallet ikke ble omsøkt til kommunen. Det er således uklart hvilke forutsetninger kommunen hadde med hensyn til å ettergå hvilke vurderinger Elkem eventuelt hadde gjort tidligere, med hensyn til konsekvenser av drenering. På tidspunktet kommunen gjennomfører sine arbeider var reguleringsbestemmelsene oppdatert, og det var utarbeidet et Forvaltningsdokument for området. Disse dokumentene underbygger bevaringsformålet, samt

klargjør at vanninnholdet i myra er av betydning for bevaring av fundamenteringen/tømmerflåtene og dermed enkelte av husene. På tidspunktet disse arbeidene ble planlagt og gjennomført var det også gjennom Forvaltningsdokumentet gjort kjent for kommunen at enkelte av bygningene kunne ha fått setninger som følge av tidligere arbeid med vann og avløp. Dette er forhold som kan tolkes skjerpene for aktsomhetskravet. Etter revisors skjønn kan disse forholdene tale for at kommunen burde gjort en selvstendig vurdering av konsekvenser av å videreføre dreneringen.

Når det gjelder arbeidene med vann og avløp på 2000-tallet er det altså på det rene at kommunen, blant annet gjennom Forvaltningsdokumentet, har vært kjent med betydningen av å opprettholde vanninnholdet i myra for bevaring av fundamenteringen enkelte hus står på. Som bygningsmyndighet sitter kommunen med fagkunnskapen og har mulighet til å gjøre entreprenør oppmerksom på grunnforholdene. Dersom kommunen er i tvil om hvordan et tiltak vil påvirke vanninnholdet i Myra har de anledning til å utrede konsekvensene nærmere, eksempelvis ved bruk av geolog eller annen relevant fagekspertise. Videre er det kommunen som behandler byggesøknad og som dersom det er usikkerhet knyttet til fareforholdene kan stille krav til utførelsen av tiltak. Ut fra det revisor finner i undersøkelsen har ikke kommunen foretatt seg noe for å avdekke konsekvenser av å videreføre dreneringen på Myra. Isolert sett taler dette for at kommunen kan ha opptrådt uaktsomt. På den annen side er det holdepunkter for at området, på det tidspunkt kommunen gjorde tiltak, allerede var drenert og at kommunen derfor kun skiftet ut dreneringsrør som ble ødelagt ifm. nedsetting av nye kummer. Det er også holdepunkter for at videreføring av drenering har vært av betydning for å holde kjellerne i arbeiderboligene tørre. Fuktige kjellere kan ha negative virkninger ved at det utvikles sopp og råte, som i neste omgang kan påvirke beboernes helse negativt. I så måte kan det innvendes at kommunen også kunne stå i fare for å opptre uaktsomt ved ikke å erstatte dreneringen som ble skadet ifm. nedsetting av nye kummer.

På bakgrunn av gjennomgangen ovenfor, vurderer revisor at kommunen kunne foretatt seg mer for å kartlegge og vurdere alle fordeler og ulemper ved å videreføre dreneringen av området. All den tid kommunen ikke kan vise til at det ble gjort grundige faglige vurderinger av fordeler og ulemper ved utskifting og videreføring av dreneringen på Myra er det nærliggende å konkludere med at kommunen har opptrådt lite bevisst med hensyn til forsikre seg om at bevaringsformålet ble godt ivaretatt. Revisor vil igjen understreke at det på ingen måte er grunnlag for å angi noen årsakssammenheng mellom tiltaket og bygningsmessige skader på Myra.

Når det gjelder etablering av ballbingen i 2009 er det holdepunkter i data for at kommunen selv skulle utarbeide byggesøknad for tiltaket. Data indikerer at det ikke ble utarbeidet eller behandlet byggesøknad for tiltaket.

Saksbehandler har vist til en avgjørelse fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus fra 2009 hvor det er lagt til grunn at en omsøkt ballbinge var meldepliktig, men ikke søknadspliktig, etter plan og bygningsloven fra 1985. Forutsetningen er da at tiltaket er varslet til naboer, at det ikke er kommet klager og at tiltaket for øvrig er i samsvar med regelverket. Som påpekt ovenfor vil meldepliktige tiltak også innebære vurderinger fra kommunen sin side.

Revisor finner ikke holdepunkter for at kommunen har gjort nærmere vurderinger av hvorvidt og eventuelt hvordan grunnarbeider på idrettsbanen ovenfor arbeiderboligområdet kunne påvirke vanninnholdet i myra.

4 HØRING

En foreløpig rapport ble sendt på høring til kommunedirektøren i Meråker kommune 21.04.21. Høringssvaret fra kommunedirektøren ble mottatt innen fristen og er gjengitt i vedlegg 2.

På bakgrunn av høringssvaret har revisor tatt inn en presisering i rapportens konklusjon (kap. 5.1) om at undersøkelsen ikke gir grunnlag for å angi noen årsakssammenheng mellom tiltak som er gjennomført og bygningsmessige skader på Myra.

Høringssvaret har ellers ikke medført endringer i rapporten.

5 KONKLUSJONER

5.1 Konklusjon

Første del av undersøkelsen belyser *hvilke større inngrep som har vært gjennomført i, eller direkte i tilknytning til, arbeiderboligområdet Myra i perioden 1986-2020, og hvilke bygningsmessige skader som er innmeldt i den samme perioden.*

I gjennomgangen finner revisor holdepunkter for at det i perioden 1986-2020 har vært gjennomført åtte tiltak som har medført arbeid i grunnen på Myra, eller på områder i direkte tilknytning til Myra. To av tiltakene synes å ha vært utført av andre aktører, uten at kommunen har hatt noen rolle. Dette gjelder fornying av vann og avløpsanlegg i regi av Elkem på begynnelsen av 90-tallet og omlegging av strømforsyningen (jordkabel) i regi av NTE i 1998. De øvrige tiltakene har vært gjennomført av kommunen selv, eller i samarbeid mellom kommunen og Myra-vel eller Kopperå IL. Dette gjelder opparbeiding av utomhus-arealer i 1998/99 i regi av kommunen, etablering av gangvei i 1998/99 i regi av kommunen, fornying av vann- og avløp midt på 2000-tallet i regi av kommunen, reetablering av gatebelysning på Myra i regi av Myra vel og kommunen (2009), etablering av ballbinge på oversiden av Myra-området i regi av Kopperå IL og Meråker kommune (2009), samt sikringsarbeider i regi av kommunen etter steinutglidning i skråning nedenfor Myra-området (2020).

Videre finner revisor holdepunkter for at det har vært kunnskap om setningsskader på enkelte av bygningene, i alle fall så langt tilbake som i 1997. Muntlige opplysninger gitt i intervju antyder at setningsskader kan ha vært en kjent problemstilling allerede på 70- og 80-tallet. De første skriftlige kildene som dokumenterer setningsskader på byggene finner revisor i tilstandsrapport for Myra 3 som ble utarbeidet i 1997, samt grunnundersøkelse og tilstandsrapporter som ble utarbeidet i forbindelse med etablering av Forvaltningsdokumentet i 1998. Kommunen overtok ansvaret for avløpsanlegget i 2004. Fra 2009 og framover har flere av beboerne klaget skriftlig til kommunen vedrørende bygningsmessige skader på Myra. En skade innmeldt i 2009 er av beboer relatert til innlegging av vann utført på 90-tallet. I senere klager hevder flere beboere at problemene med setninger har tiltatt og knytter dette til grunnarbeider utført i forbindelse med at det ble lagt kommunalt vann og nye kloakkrør. Tidligere arbeider med vann og avløp trekkes også i Forvaltningsdokumentet fram som en mulig årsak til ut-drenering og opptørking av myra. Forvaltningsdokumentet ble utarbeidet i 1998, altså før kommunen overtok ansvaret for avløpsanlegget. Det foreligger ingen eksplisitt faglig ekspertvurdering av hva årsaken til setningsskadene kan være.

Andre del av undersøkelsen belyser om *kommunen som lokal kulturminnemyndighet har fulgt opp Myra i perioden 1986 – 2020.*

Når det gjelder kommunens oppfølging av Myra har revisor avgrenset undersøkelsen til å omfatte enkelte sider ved tiltakene identifisert i første del av undersøkelsen (problemstilling 1). Kulturetaten i kommunen synes å ha hatt hovedrollen når det kommer til oppfølging av Forvaltningsdokumentet. Revisor finner holdepunkter for at kulturetaten har fulgt opp Forvaltningsdokumentet, blant annet i forbindelse med ulike eksteriørmessige tiltak og re-etablering av veglys på området. Data indikerer at det har vært noe dårlig samarbeid mellom kulturetaten og teknisk sektor når det kommer til oppfølging av Forvaltningsdokumentet. Teknisk sektor i kommunen synes å i mindre grad å ha vært involvert i oppfølgingen av Forvaltningsdokumentet. I lys av at reguleringsbestemmelser og Forvaltningsdokumentet i stor grad legger føringer med hensyn til bevaring av områdets arkitektur og estetikk kan en slik arbeidsdeling mellom kulturetaten og teknisk sektor framstå naturlig. At området er regulert til spesialområde bevaring taler imidlertid for at også teknisk sektor må ha en bevisst oppfølging i forbindelse med vurdering og gjennomføring av ulike tiltak.

Med unntak for etablering av gangvei (1998/1999) og ballbingen (2009) finner revisor holdepunkter for at beboere på Myra har vært informert, enten skriftlig eller muntlig, i forbindelse med tiltak som er gjennomført i regi av kommunen. Revisor finner imidlertid ikke holdepunkter for at det i forbindelse med gjennomføring av ulike tiltak som kunne tenkes å påvirke vanninnholdet i grunnen på Myra, har vært rettet eksplisitt oppmerksomhet fra kommunens side mot kunnskap gjort rede for i Forvaltningsdokumentet.

Spesielt finner revisor ikke holdepunkter for at kommunen har foretatt en kartlegging av mulige konsekvenser ved å skifte ut/videreføre dreneringen i området ifm. arbeidene som ble utført på 2000-tallet. Tilsynelatende foretok ikke kommunen selv noen vurdering av om drenering var forsvarlig, men støttet seg på en antakelse om at Elkem hadde vurdert dette i forbindelse med de arbeider de hadde fått utført tidligere (på 90-tallet). På det tidspunkt kommunen gjennomførte prosjektet hadde det kommet nye reguleringsbestemmelser og et forvaltningsdokument som understreker formålet med å bevare området. Forvaltningsdokumentet klargjør også at tiltak som påvirker vanninnholdet i myra kan tenkes å påvirke fundamenteringen av enkelte av husene negativt. Dette kan tale for at kommunen burde gjort en selvstendig vurdering av mulige konsekvenser ved å videreføre dreneringen. Revisor finner heller ikke holdepunkter for at kommunen har gjort nærmere vurderinger av mulige konsekvenser for vanninnholdet i myra i forbindelse med etablering gangvei i 1998/1999 eller etablering av ballbingen i 2009. Revisor konkluderer med at det ikke finnes holdepunkter for at kommunen i forbindelse med gjennomføring av disse grunnarbeidene har fulgt opp arbeiderboligområdet Myra spesielt med hensyn til å utrede om tiltakene ville kunne påvirke vanninnholdet i myra og dermed komme i konflikt med bevaringsformålet. Revisor vil i

denne sammenheng understreke at undersøkelsen ikke gir grunnlag for å angi noen årsakssammenheng mellom tiltak som er gjennomført og bygningsmessige skader på Myra.

KILDER

- Anbudsdokumenter ifm. utskifting av vann og avløp i Kopperå (2000-tallet)
- Arbeiderboliger på Myra – Kopperå: Forvaltingsdokument – retningslinjer
- Avtale mellom Elkem Meråker AS og Meråker kommune vedrørende avløpsanlegget i Kopperå
- Brev datert 30.03.2004 vedrørende orienteringsmøte på Friheim om utbygging og rehabilitering av avløpsanlegget i Kopperå
- Brev fra Lyngstad Arkitekter til Meråker kommune, sektor skole, oppvekst og kultur datert 04.09.97
- Brev fra Meråker kommune til Elkem, NT-fylkeskommune, arkitekt Sivert Hegdahl og Meråker kommune v/Stein Funderud datert 02.11.1998
- Brev fra Meråker kommune til NTE/Fylkesmannen/regional Utviklingsavdeling/Stedsutviklingsmidlene datert 06.05.98
- Brev fra RG Prosjekt til Praksis Sivilarkitekter AS datert 19.02.98
- Brev fra Sektor for kommunal utvikling i Meråker kommune til Myra vel datert 24.10.01
- Brev fra Sektor for kommunal utvikling til Myra vel, datert 24.10.01
- Brev med tittel «Oppsummering Sommerinnsats på Myra i Kopperå datert 28.06.99
- Brev til eier av gnr 49 bnr 299 fra Arntzen de Besche Advokatfirma, datert 20.desember 2012
- Brev til Elkem Meråker AS fra advokatfirmaet Bryn, Bjerknes, Wahl-Larsen og Co ANS datert 24.08.1998
- Byggesøknad ifm. utskifting av vann og avløp i Kopperå
- Epost mellom tidligere avdelingsingeniør og kulturkonsulent i Meråker kommune datert 17.november 2008
- Epostutveksling mellom enhetsleder VVA i Meråker kommune og ingeniørgeolog i Rambøll, datert 30.oktober 2020
- Felles klage til Meråker kommune 06.05.2016, fra eiere av gnr 49 bnr 294, gnr 49 bnr 290, gnr 49 bnr 299
- Festekontrakt mellom eier av gnr 49 bnr 299 og Elkem, datert 30.01.1987 og 10.11.1986
- Gjenpart av nabovarsel for tiltak etter plan- og bygningsloven datert 19.mars 2004
- Grunnundersøkelse Myra 1998. Kummeneje Scandiaconsult
- Håndskrevet notat datert 29/7-98 med tittel Kloakk og vann
- Internt notat fra Meråker kommune datert 01.06.2016
- Kalkulasjon fra Ingeniørfirmaet Sagen AS
- Kjøpekontrakt mellom Elkem og eier av Gnr 49 bnr 299, datert 28.10.09
- Klage til Meråker kommune angående grunnforhold Myra i Kopperå fra eier av gnr 49 bnr 294
- Kulturminneloven
- Notat fra Rambøll datert 25.10.19
- Notat fra Sektor kommunal utvikling i Meråker kommune datert 09.januar 2020
- Ordrebekreftelse fra entreprenør (Ordre nr. 990329) til Teknisk etat i Meråker kommune
- Plan og bygningsloven
- Pristilbud fra Kopperå Elektro AS datert 15.mai 2009
- Referat fra byggemøter ifm. utskifting av vann og avløp i Kopperå
- Referat fra møte mellom Kopperå IL og representanter fra teknisk etat og kulturenheten i Meråker kommune, datert 23.09.09

- Referat fra møte mellom Myra Vel og Meråker kommune avholdt 10.11.08
- Referat fra møte mellom Myra Vel, Kopperå IL og Meråker kommune den 23.09.09
- Referat fra møte mellom Myra Vel, Kopperå IL og Meråker kommune den 23.09.09
- Reguleringsplan med reguleringsbestemmelser for Kopperå Myra
- Sak 041/04, Komite for kommunal utvikling den 10.august 2004
- Sak 2008/1935-13
- Sak 2008/1935-27
- Sak 2015/1379-73
- Sak 2019/1293
- Sak 2019/42-6
- Søknad om tilskudd til opparbeidelse av lekeplass med ballbinge, datert 18.09.08
- Tilstandsrapport Gårdsnr.: 49 Bruksnr.: 290 Festenr: ikke oppgitt. Befaringsdato 06.02.1998
- Tilstandsrapport Gårdsnr.:49 Bruksnr.: 299. Festenr: ikke oppgitt. Befaringsdato 06.02.1998.
- Tilstandsrapport Gårdsnr: 49, Bruksnr 296. Befaringsdato 06.02.1998
- Udatert dokument med tittel «Stedsutvikling Kopperå, Meråker kommune
- Verneplan for kulturmiljø – fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Nord Trøndelagfylkeskommune

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner (§7) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av følgende kilder til revisjonskriterier:

- Plan og bygningloven av 1985 og Plan og bygningsloven av 2008
- Naboloven av 1961
- Rettspraksis
- Forvaltningsdokumentet, «*Arbeidsboliger på Myra – Kopperå, forvaltningsdokument*»

Kommunen, kan i likhet med private aktører, bli erstatningsansvarlig for skader som kommunen i kraft av organ eller som arbeidsgiver forvolder andre parter.

Det alminnelige ulovfestede uaktsomhetsansvaret anses anvendelig også når det gjelder det offentlige som aktør³. Videre har kommunen som arbeidsgiver ansvar etter skadeserstatningsloven (skl.) § 2-1 for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt av en arbeidstaker i tjenesten. Skyldspørsmålet skal vurderes opp mot de krav skadelidte med rimelighet kan stille til kommunen. I tillegg til at det må foreligge et *ansvarsgrunnlag* er det i tillegg to grunnvilkår da om at det må foreligge et *økonomisk tap*, og det må være en *årsakssammenheng* mellom det ansvarsbetingende forhold og det økonomiske tapet⁴.

Hva som skal til for å konstatere at en kommune har opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt vil avhenge av flere forhold, herunder hvilken type virksomhet det er snakk om, hva som er de mulige skadekonsekvensene, hvilke handlingsalternativ som forelå for skadevolderen etc. Det vil med andre ord være nødvendig å foreta en konkret vurdering i det enkelte tilfellet, hvor flere moment må vurderes⁵. Når det gjelder selve uaktsomhetsvurderingen er det et krav om å påvise skyld hos skadevolder. Her legges culpanormen til grunn og det er den uforsvarlige eller klanderverdige adferd som rammes. Normen som skal legges til grunn er hva som er

---

³ Viggo Hagstrøm, *Offentligrettslig erstatningsansvar*, Oslo 1987, hentet fra: <https://www.naturskade.no/skadehandbok/lover-forskrifter-og-betenkninger/ansvarsforhold-ved-naturskader--betenkning-fra-artzten-de-besche-as/>

⁴ Direktoratet for byggkvalitet, *kommunens erstatningsansvar*, 2017, hentet fra: <https://dibk.no/om-oss/byggesaksdagene/kommunens-erstatningsansvar/>

⁵ Erlend Bakken og Sven Iver Steen, *Ansvarsforholdet ved naturskade*, 2001, hentet fra: <https://www.naturskade.no/skadehandbok/lover-forskrifter-og-betenkninger/ansvarsforhold-ved-naturskader--betenkning-fra-artzten-de-besche-as/>

aktsom forsvarlig opptreden innen tilsvarende situasjoner⁶, om skadevolder burde handlet annerledes og om dette ville avverget skaden⁷.

Det er også uttalelser i rettspraksis som kan tas til inntekt for at jo større grad av spesialisering innen et felt, jo større grad av aktsomhet er påkrevet. I RG 1997 s 415 var spørsmålet som var opp et erstatningskrav mot en advokat etter bistand i forbindelse salg av et landsted. Det ble lagt vekt på advokatpraksisen som profesjon og det faktum at vedkommende jobbet spesielt med eiendomsformidling. I en dom for Oslo tingrett hvor en advokat ble ansvarlig for etter bistand med opprettelsen av et avtaledokument uttalt at: «*Det er videre på det rene at aktsomhetskravet øker jo mer status av ekspert man har*»⁸. Dette kan være et argument for at kommunen også vil bli å anse som «spesialist» i relasjon til forståelse av lov og regelverk som kommunen selv er satt til å forvalte, herunder plan og bygningsloven og eget planverk med videre. Argumentet kan tenkes å ha betydning for aktsomhetsnormen når kommunen selv er tiltakshaver innenfor dette regelverket.

I juridisk teori er det oppstilt et skille mellom det offentliges erstatningsansvar som følge av handlinger og som følge av beslutninger. **Handlingsansvaret** kan være knyttet til konkrete handlinger utført av en offentlig tjenestemann eller forsømmelse av å utøve slike handlinger, mens **beslutningsansvaret** vil være knyttet til en konkret avgjørelse eller et vedtak⁹. I vårt tilfelle vil begge disse ansvarsbetraktningen være aktuelt da kommunen både er beslutningstager og utførende part.

Av rettspraksis ser vi at kommunen i flere tilfeller har blitt ansvarlig som følge av uaktsomhet ved beslutninger. I en sak fra Frostating lagmannsrett inntatt i Rettens Gang (RG) 1990 s 1248 var spørsmålet kommunestyret erstatningsansvar for rasfarlige tomter. Lagmannsretten konkluderte med at kommunen ikke hadde oppfylt den plikt de hadde til å vurdere grunnens bebyggelighet før byggetillatelse ble gitt og derfor hadde opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt. I en annen dom inntatt i RG 1984 s 565 omhandlet en erstatningssak om setningsskader på et bolighus. Lagmannsretten fant her at kommunen hadde opptrådt uaktsom ved ikke å la foreta grunnundersøkelser i det området som åpenbart måtte være rasfarlig¹⁰. I en annen dom inntatt i RG 2006 s 652 ble det fremmet erstatningskrav mot kommunen etter brudd i kommunal vannledning. Entreprenøren gravde hull i kommunal

---

⁶ Jusinfo, hentet fra: <http://jusinfo.no/index.php?site=default/721/1059/1063/1065>

⁷ Erling Hjelmeng, *Erstatningsretts forelesninger, vår 2015*, hentet fra: <https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS1111/v15/undervisningsmateriale-erstatningsrett/erstatningsrett-var-2015.pdf>

⁸ TOSLO-2005-48615 (Ocean Rig-dommen).

⁹ Jusstorget, hentet fra: <https://www.jusstorget.no/det-offentliges-erstatningsansvar/>

¹⁰ For flere dommer se natuskade.no, hentet fra: <https://www.natuskade.no/skadehandbok/regress/aktuelle-dommer/>

vannledning i forbindelse med at en huseier skulle oppføre en garasje. Huset fikk vannskader og kommunen ble dømt til å betale erstatning etter skl § 2-1. Av dommen fremgår det blant annet «... at skadepotensialet ved graving i nærheten av en vannledning tilsier nøyaktighet ved utføringen av oppdraget, og at den som skal grave tydelig gis beskjed om eventuelle usikkerhetsmomenter knyttet til påvisningen, slik at det kan tas forholdsregler».

«Furunkolose-dommen» inntatt i Rettstidende (Rt). 1992 s 453 som ble behandlet i høyesterett trekker opp føringer for vurderinger av det offentliges erstatningsansvar. Her sies blant annet at det må «kreves klare holdepunkter for å fravike det som må være det naturlige utgangspunktet, at uforsvarlig myndighetsutøvelse som volder den enkelte borger tap, skal erstattes».

I en dom fra Gulating lagmannsrett (2012-08-21) var spørsmålet om gravingen av en tunell under en bygård i Bergen var årsak til at det hadde oppstått setningsskader. 70 beboere i borettslaget Ladegårdsgaten 64–76 i Sandviken krever 110 millioner kroner i erstatning fra kommunen. I Tingretten vant beboerne i borettslaget, men Lagmannsretten kom til motsatt resultat. Avgjørende ble spørsmålet om årsakssammenhengen mellom kommunens tiltak og skadene.

Dersom kommunen er byggherre – for eksempel ved bygging av tunell eller kommunale boliger er kommunens ansvar omfattende. For det første vil kommunen kunne holdes erstatningsansvarlig etter den såkalte culparegelen, dersom det ikke er foretatt forsvarlige grunnundersøkelser. Rettspraksis viser at kommunen klart kan holdes ansvarlig der området i utgangspunktet har et visst farepotensial – særlig ettersom kommunen både vil være utbygger og samtidig ha en kontrollfunksjon gjennom de kommunale bygningsmyndigheter, jf. plan- og bygningsloven. Denne dobbeltfunksjonen pålegger norske kommuner en særskilt aktsomhetsplikt. Rettspraksis viser at selve byggetillatelsen kan være den ansvarsbetingende handlingen.

Et objektivt ansvar følger dessuten av rettspraksis og teori, ut i fra et prinsipp om at skadelidende – for eksempel beboerne i en bygård - ikke har noen tilknytning til utbyggingen, og at kommunen som utbygger derfor er nærmest til å bære risikoen. Forutsetningene er at den aktuelle risiko i vesentlig grad må overstige det som kalles "dagliglivets risiko." Det er skadeevnen som står sentralt. Videre har teoretikere vektlagt hvorvidt det er tale om en skadeforvoldelse som må anses typisk for virksomheten, og endelig hvorvidt risikoen er vedvarende. Rettspraksis inneholder imidlertid mange eksempler på ansvar på objektivt grunnlag, uten at retten spesielt trekker inn eller drøfter alle elementene i risikovurderingen. I

det hele synes nyere rettspraksis å legge mer vekt på risikoen for skade, enn at den skal være stadig og typisk¹¹

Kommunen kan også komme i et objektivt ansvar i henhold til nabolovens bestemmelser. Av lovens § 2 er det sagt at «ingen må ha, gjera eller setja i verk noko som urimeleg eller uturvande er til skade eller ulempe på granneeigedom». Etter § 5 i loven heter det at «ingen må setja i verk graving, bygging, sprenging eller liknande, utan å syta for turvande føregjerder mot utrasing, siging, risting, steinsprut, lufttrykk og anna slikt på granneeigedom». «Turvande føregjerder» innebærer i denne sammenheng et krav om at det er gjort tiltak som faktisk forhindrer skade, det er med andre ord ikke tilstrekkelig å vise til at det er gjort tiltak som normalt ville forhindret skade.¹² Hovedregelen er også at når tiltak som nevnt ovenfor i § 2 eller § 5 skal gjennomføres skal naboer varsles rimelig tid i forveien, jf. § 6.

Plan og bygningsloven av **1985** har ulike bestemmelser knyttet til byggetomta. I § 68 i loven er det bestemt følgende:

«Grunn kan bare bebygges dersom det er tilstrekkelig sikkerhet mot synking, vannsig, flom, ras e.l.

Bygningsrådet kan nedlegge forbud mot bebyggelse av grunn eller område som etter første ledd anses uskikket til å bebygges, selv om ikke søknad om byggetillatelse foreligger.

Grunnen må dreneres og grunn- og overvann ledes bort etter bygningsrådets nærmere bestemmelse».

Videre fremgår det av § 100 i samme lov at: «Ingen må utføre bygge- eller rivningsarbeid, graving, sprenging, eller fylling uten at de nødvendige tiltak på forhånd er truffet for å sikre mot at skade kan oppstå på person eller eiendom, og for å opprettholde den offentlige trafikk».

I § 101 er det også gitt bestemmelser om arbeider som har betydning for nabogrunn. Her er det bestemt at: «Dersom byggverk kan bli utsatt for skade ved vannsig fra nabogrunn, kan de nødvendige tiltak foretas på nabogrunnen etter bygningsrådets bestemmelse».

Av reguleringsbestemmelsen for reguleringsplan for Kopperå vedtatt av kommunestyret den **27.04.98**, K-sak 040/98 fremgår det i § 6 om spesialområder at «bygninger og anlegg for

---

¹¹ Juridisk artikkel i Byggeindustrien, bygg.no, hentet fra: <http://www.bygg.no/article/64363>

¹² Lovkommentarene til naboloven § 5, hentet fra: <https://min.reettsdata.no/Dokument/qL19610616z2D15?directHit=1&dq=naboloven&noteid=gN19610616z2D15z2E17>

tekniske installasjoner for vann og kloakk kan bygges. (pumpestasjoner) Anleggene skal ha en naturlig utforming som ikke virker skjemmende i terrenget».

Det er gitt i reguleringsbestemmelsene for Kopperå at «forvaltningsdokumentet for Myra benyttes som saksbehandlingsverktøy for området for Myra».

I dokumentet «Arbeidsboliger på Myra – Kopperå, forvaltningsdokument» fra **1998** er det gitt følgende bestemmelser knyttet til **oppfyllinger**: «På grunn av fare for ytterligere setningsskader på bygningene må etterfylling for planering av utomhusanleggene skje med lette masser. Under veiføringer kan det benyttes leca og under gressplener og beplantning kan det benyttes bark. For begge massene vil det oppstå setninger i grunnen. Eksempelvis kan man regne med at det må tilføres masser med en høyde på 70 cm før det oppnås en høyde i overkant av nytt terreng med 50 cm».

Når det gjelder **vann og kloakk** for området er det i forvaltningsdokumentet bestemt at «Tilstanden på ledningsrette er til dels dårlig og det er planlagt omfattende utbedringer av dette. Det er satt av midler for sanering av avløp i år 2001, og i løpet av en fireårsperiode vil vann og avløp være ferdig oppgradert».

Når det gjelder **antenner og andre el.installasjoner** er det vist til reguleringsbestemmelsene i forvaltningsdokumentet hvor det er bestemt at «Antenner og andre elektriske installasjoner skal plasseres så lite framtreddende som mulig.

For arbeiderboligene på Myra søkes det at slike typer anlegg samlokaliseres».

Det er gitt ut fra forvaltningsdokumentet at arbeiderboligene på Myra er fundamentert på flåter av tømmer. I forvaltningsdokumentet er det sagt at: «For at en tømret flåte ikke skal råtne, må denne kontinuerlig ligge under vann. Det påstås at bakkenivået omkring bygningene med setningsskader er sunket i forhold til selve bygningen. De aktuelle bygningene ligger ytterst mot fallende skråning. Det er tegn som tyder på at det kan ha funnet sted en ut-drenering med påfølgende opptørking av myra. Ut-dreneringen kan ha skjedd parallelt med vann og avløpsledninger.

Årsaken til skjevhetene og setningsskadene kan skyldes opptørking, og at flåten på grunn av dette, delvis eller helt har råtnet. Etter all sannsynlighet har myra stabilisert seg og fortsatt setningene av denne er redusert til et minimum. Avgjørende for om husene fortsatt vil sette seg er tilstanden på tømmerflåtene. Hvor langt de kommet i råteprosessen og hvor lang tid tar det før de har mistet sin funksjon?

Et annet moment i sammenheng med setningsproblematikken er om hvordan en framtidig oppfylling og utbedring av området vil påvirke bygningenes setninger. Dette er vanskelig å

forutse. Det er av avgjørende betydning å bruke lette masser som bark og Leca som fyllmasser. Løs Leca kan benyttes under veiføringer, og bark kan benyttes under områder for plen og beplantninger».

Revisor har utledet følgende revisjonskriterier:

- **Kommunen skal ta hensyn til aktuelle føringer og aktuelt regelverk ved gjennomføringen av tiltak for Myra-området**
- **Kommunen skal før tiltak på Myra-området gi varsel til naboer**
- **Kommunen skal opptre aktsomt ved gjennomføringen av tiltak for Myra-området**

VEDLEGG 2 – HØRINGSSVAR

Hei

Kommunedirektøren viser til mottatt foreløpig rapport av 21.4.21. Kommunedirektøren har gjennomgått rapportens funn, faktainformasjon og konklusjoner sammen med sektorsjef SKU, byggesaksbehandler og økonomisjef. Det gis herved høringssvar.

Kommunedirektøren mener det er en viktig påpekning revisor gjør i avsnitt 1.3: *Denne undersøkelsen omfatter forhold som har funnet sted relativt langt tilbake i tid. Dette har stilt revisor overfor metodiske utfordringer, både når det gjelder innhenting av informasjon gjennom intervjuer og gjennomgang av dokumenter.*

Selv om det er gjort tilpasninger i metodikken i undersøkelsen innebærer dette mulige utfordringer ift. mangler i den helhetlige oversikt over de faktiske forhold tilbake i tid.

Kommunedirektøren mener videre at revisor i pkt 3.7.3. til slutt på side 49, gjør en viktig delkonklusjon som med fordel også bør tas med i hovedkonklusjonen under pkt 5.1. Dette gjelder setningen: «Revisor vil igjen understreke at det på ingen måte er grunnlag for å angi noen årsakssammenheng mellom tiltaket og bygningsmessige skader på Myra.»

Ellers har kommunedirektøren ikke funnet grunnlag for å gi ytterligere kommentarer til rapportens funn eller konklusjoner.

Med vennlig hilsen

Arne Ketil Auran
Kommunedirektør
Meråker kommune
Tlf: 97662840
Epost: Arne.Ketil.Auran@meraker.kommune.no

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no